

Familien i Centrum Evalueringen

“Statusrapport 1 – samlede resultater af familiebehandlingen”

Familiebehandlingsenheden Østerfælled Torv (FiC)

August 2006

1) Indledning

Dette er den første *statusrapport* i forbindelse med evalueringen af projekt ”Familien i Centrum”. Der vil igennem evalueringsforløbet blive produceret forskellige former for skriftlige notater/rapporter. Disse notater/rapporter har forskelligt formål, målgruppe og status – og vil være beregnet til enten intern eller ekstern brug. Evalueringen omfatter således tre forskellige typer af notater/rapporter:

1) Interne arbejdsnotater.

Disse notater er udarbejdet til intern brug blandt medarbejdere og ledelse i de enkelte afgrænsede dele af det samlede program. De benyttes i.f.m. den interne proces omkring organisations- og metodeudvikling.

2) Statusrapporter

Disse rapporter opsamler og formidler aktuelle resultater fra afgrænsede dele af programmet. Denne første statusrapport omhandler således familiebehandlingen på Østerfælled Torv – men beskriver ikke arbejdet i Hard Work eller Kompetenceudviklingsprogrammet. Resultater fra de interne arbejdsnotater indgår i de opsamlende statusrapporter, og disse rapporter er til ekstern brug af samarbejdspartnere m.fl.

3) Årsrapporter

Hvert år afsluttes med en samlet årsrapport, hvor resultater fra alle dele af programmet samles og formidles i én samlet rapport. Årsrapporten forelægges Socialudvalget og afleveres til Socialministeriet.

En oversigt over de notater/rapporter, der indtil videre er produceret og de som vil blive produceret i forbindelse med evalueringen af det samlede program, forefindes bagerst i denne statusrapport (kapitel 6).

1.1.Rapportens formål

Formålet med denne rapport er at give politikere, ledelse, kolleger i lokalcentrene og andre interesserede et indblik i de resultater der hidtil er opnået i familiebehandlingen på Østerfælled Torv, nu hvor det er 1 år siden, at medarbejderne blev ansat og det første hold familier er afsluttet. Der formidles resultater i forhold til 3 områder:

- Målgruppens sammensætning
- Resultater af familiebehandlingen
- Familiernes oplevelse af tilbudet

1.2. Rapportens indhold og opbygning

Rapporten består af uddrag og sammenfatninger fra de interne arbejdsnotater fra juni 2006, og er opbygget således:

- 1) Indledning og projektets succeskriterier
- 2) Generel sammenfatning af resultater
- 3) Beskrivelse af målgruppen
- 4) Resultater af familiebehandlingen
- 5) Familiernes oplevelse og udbytte af tilbudet
- 6) Oversigt over evalueringens notater/rapporter

Det er prioriteret at give familiernes perspektiv meget plads i denne rapport. For de læsere, som gerne vil have indblik i familiernes oplevelse af de anvendte metoder samt hvilket udbytte familierne synes de har fået, giver kapitel 5 en detaljeret beskrivelse af dette. Det betyder imidlertid, at rapporten er blevet lang. Ønskes kun en kortfattet sammenfatning af alle kapitler og et samlet overblik over resultaterne, er disse beskrevet i den generelle sammenfatning (kapitel 2).

1.3) Projektets succeskriterier

Behandlingsindsatsen på Østerfælled Torv, skal indfri en række succeskriterier. Disse succeskriterier forholder sig direkte til projektets fem overordnede formål:

1. Nedbringe antallet af anbringelser udenfor hjemmet ved at fastholde sårbare børnefamilier samlet
2. Nedbringe de samlede offentlige udgifter til familien
3. Udvikle og implementere nye metoder i børnefamilieteamenes arbejde med udsatte børnefamilier
4. Generere kompetenceudvikling på lokalcentrene
5. Skabe større social integration og trivsel for sårbare børnefamilier i trivsel individuelt og samlet.

I det følgende er de konkrete succeskriterier for behandlingsenheden på Østerfælled Torv gengivet. Således er succeskriterierne for de dele af projektet, som ikke omhandler behandlingsenheden og familiebehandlingen direkte udeladt. Det drejer sig f.eks. om succeskriterier i forhold til formål 3 og 4 og indsatsen i delprojektet Hard Work.

Succeskriterier i forhold til færre anbringelser

Med hensyn til formålet om at nedbringe antallet af anbringelser er succeskriteriet:

- I forhold til de lokalcentre, der deltager, skal der opstilles konkrete mål for anbringelsesantallets udvikling i projektperioden. I forbindelse med opstilling af konkrete mål skal der tages højde for den øvrige udvikling i bydelen,

demografi, planlagt boligbyggeri osv. Der sættes således et individuelt mål for det enkelte lokalcenter.

Overordnet set er målet for 2005, at 2,1 anbringelser undgås som følge af behandlingsenheden, *jf. tabel 1.1.*

Table 1.1: Succeskriterium i forhold til færre anbringelser

År	Total antal helårsfam. Omfattet af FiC	Succesrate	Antal anbringelser undgået	
2005		21	10 pct.	2,1
2006		42	20 pct.	8,4
2007		90	30 pct.	27,0
2008		138	40 pct.	55,2
2009		144	50. pct	72,0

De konkrete mål for hvert lokalcenter er ikke gengivet her, da behandlingsindsatsen behandles under et.

I behandlingsenheden behandles hele familier, det vil sige både det barn, som har været årsagen til henvisningen, forældrene og eventuelle søskende. Succeskriteriet i forhold til færre anbringelser opgøres dog alene på baggrund af det barn, som har været årsagen til henvisningen (det henviste barn).

Succeskriterier i forhold til at nedbringe de samlede offentlige udgifter

I forhold til formålet om at nedbringe de samlede offentlige udgifter er succeskriteriet:

- For 75 pct. af de deltagende familier skal der et år efter projektdeltagelse konstateres en nedgang i de samlede offentlige udgifter til familien. Det gælder både ift. foranstaltninger efter Servicelovens § 40 og øvrige udgifter som fx kontanthjælp og sygedagpenge.

Det er hele familiens forbrug af offentlige udgifter, der genstand for succeskriteriet. Det vil sige både det barn, der er henvist til behandlingsenheden, barnets forældre og eventuelle søskende. Med barnets forældre tænkes på de forældre eller det forældre par, barnet dagligt bor hos. Således regnes en biologisk far, som ikke bor sammen med barnet ikke med.

Succeskriterier i forhold til trivsel og social integration

I forhold til formålet om at skabe større social integration og trivsel for sårbare børnefamilier er succeskriterierne:

- Efter projektperioden skal mindst 100 familier have deltaget i et FamilieFokusforløb
- Forældre i mindst 75 pct. af de deltagende familier skal vurdere, at tilbudet har haft en "positiv eller meget positiv" indflydelse på deres individuelle trivsel og sociale funktionalitet
- Børn i mindst 75 pct. af de deltagende familier skal vurdere, at tilbudet har haft en "positiv eller meget positiv" indflydelse på deres individuelle trivsel og sociale funktionalitet

- Mindst 75 pct. af de deltagende familier skal vurdere, at tilbudet har haft en “positiv eller meget positiv” indflydelse på familiens samlede trivsel og sociale funktionalitet

I forhold til de enkelte forløb skal der fastsættes succeskriterier i forhold til hver familie:

- FamilieFokus-metoden har som et grundlæggende element, at der løbende fast-sættes individuelle mål og succeskriterier for og med de enkelte familier og dens medlemmer. Det kan fx gælde børnenes skolegang (fremmøde), forældrenes arbejds- og/eller uddannelsessituation, misbrugsproblematikker, psykiske problemstillinger (terapi, medicin) familiens hverdagsliv (måltider, sengetider), sundhed (vægttab, tandlæge) osv. Undervejs i behandlingsforløbet evaluerer familien og medarbejderne på opfyldelsen af disse individuelle succeskriterier.

2) Generel sammenfatning af resultater

Familiebehandlingsenheden på Østerfælled Torv (FiC) startede med nyansatte medarbejdere og leder i august 2005.

Projektet er normeret til 30 årspladser, og da hver familie er indskrevet ca. 6 måneder forventes der omkring 60 familier igennem på årsbasis. I løbet af oktober/november måned blev de første familier indskrevet, og pr. 1. juni 2006 havde i alt 35 familier været i gang med et familiebehandlingsforløb i FiC. I juli havde 18 af disse 35 familier afsluttet behandlingsforløb – det er disse 18 familier, der indgår i rapportens beskrivelser af resultater.

Karakteristik af de 35 familier

De henviste familiers livssituation er karakteriseret af vanskelige forhold og komplekse problemstillinger, og der er bekymring for børnenes trivsel. Mange af de henviste familier har haft kontakt til forvaltningens børne-/familieteams igennem flere år, og der har været iværksat forskellige hjælpeforanstaltninger f.eks. hjemmehos/familiekonsulent. I fem af familierne har der tidligere været iværksat anbringelse uden for hjemmet – og i mange af de øvrige familier fortæller familierne selv om anbringelse uden for hjemmet som en ”truende” mulighed, hvis ikke der sker forandring. Når de interviewede familier beskriver situationen i hjemmet før starten i projektet, er der fortællinger om mange konflikter og dårlig kommunikation i familien, vold i hjemmet, psykisk sygdom, omsorgssvigt over for børn, børn der mistrives i daginstitution/skole, børn der er selvmordtruet, om børns og forældres ensomhed, langvarig arbejdsløshed og boligproblemer. Men der er også fortællinger om forældre, som vil det bedste for deres børn, som forsøger at finde brugbare løsninger og som har ønsket om og viljen til forandring, når de får den rette støtte.

Blandt de 35 familier, der indtil videre har gjort brug af tilbudet, er såvel danske familier som familier med etnisk minoritetsbaggrund. Det er således 57 % af familierne, hvor én eller begge forældre har en anden etnisk herkomst end dansk.

I familierne er lidt over halvdelen enlige forsørgere, og størsteparten af forældrene (cirka 2/3) er på overførselsindkomst. Omkring 1/3 af forældrene er i arbejde eller uddannelse.

Blandt de henviste børn er der flest drenge (75 %) og den største gruppe er de 10-14-årige. Der er ikke mange spæd-/småbørn, som er henvist til projektet.

De 35 familier ligger generelt inden for projektbeskrivelsens målgruppe, selv om enkelte af de familier, som blev henvist i starten, havde mindre komplekse forhold, og en anbringelse af barnet uden for hjemmet derfor ikke har været inde i børne-/familieteamets overvejelser.

Resultater af familiebehandlingen

18 familier har afsluttet behandlingen, og resultaterne for disse familier er statistisk registreret. Derudover er 10 familier interviewet om deres egen oplevelse af forandringer under behandlingsforløbet.

Generelt er familierne meget tilfredse med tilbudet og synes de har fået et stort udbytte. Familierne beskriver at der bl.a. er sket forbedringer i familiernes livssituation i forhold til relationen til børn, relation i parforholdet, forældre og børns psykiske situation, børns trivsel og skolegang samt familiens sociale levekår (bolig, økonomi og arbejde). Det bemærkelsesværdige er, at 9 ud af de 10 interviewede familier – på tværs af etnisk baggrund, familieform og aktuel livssituation – kan beskrive at der er sket positive forandringer i familien, at børnene trives bedre nu end ved projektstart og at der er igangsat en udviklingsproces som gør, at forældrene føler de er ”på rette vej” – også selv om der for nogle familier stadig er et stykke vej før de føler, at de har nået deres endelige mål.

Ser man på graden af målopfyldelse i forhold til lokalcentrets handleplan ved henvisningen til projektet, så er denne også god:

- alle mål i handleplanen er opfyldt for 7 familier
- målene er delvist opfyldt for 7 familier
- målene er ikke opfyldt for 4 familier

For 78 % af de 18 familier er målene således helt eller delvist opfyldt.

Der er for hver afsluttet familie foretaget en vurdering af, i hvor høj grad familien fremover vil have behov for støtte fra lokalcentrets børne-/familieteams. Denne vurdering viser, at kun 1 familie (6 %) har fået børn anbragt uden for hjemmet under forløbet, mens 12 familier (67 %) vurderes fremover at kunne klare sig helt uden – eller med en mindre grad af støtte/opfølgning fra lokalcentrets børne-/familieteam. For 3 af de 12 familier er børnesagen blevet lukket, idet der ikke længere er bekymring for børnene og familien vurderes at kunne klare sig selv fremover. Samtidig er det værd at bemærke, at disse resultater er opnået for familier med såvel dansk som etnisk minoritetsbaggrund – og at der er tale om familier med en meget kompliceret livssituation, stor bekymring for børnenes trivsel og hvor der tidligere har været iværksat andre former for hjælpeforanstaltninger.

Effekten af familiebehandlingen i forhold til succeskriteriet om at reducere familiernes forbrug af offentlige udgifter er søgt opgjort. Opgørelsen tager udgangspunkt i de konterede udgifter i Københavns Kommunes Økonomisystem (det

vil sige udgifter til kontanthjælp, revalidering, førtidspension, anbringelse af børn og forebyggende foranstaltninger til børn og unge), og viser, at for 42 pct. af familierne, kan faldet i forbruget af offentlige udgifter aflæses som en effekt af behandlingsforløbet.

Der er endnu ikke foretaget dybere analyser af behandlingens effekt på antallet af anbringelser. Dette vil ske i årsrapporten, som er planlagt til at udkomme i december 2006 (jf. planen i kapitel 6). Dog er behandlingen foreløbigt kun afsluttet med en anbringelse.

3) Beskrivelse af målgruppen

3.1. Undersøgelsesmetode

De familier, som gør brug af familiebehandlingstilbudet, bliver statistisk registreret ved ind- og udskrivning. Dette sker ved at familiebehandlerne i FiC udfylder et spørgeskema, når familierne starter og slutter i projektet. I spørgeskemaet registreres følgende:

- beskrivelse af familiens situation ved henvisning
- beskrivelse af mål for behandlingen
- beskrivelse af de tilbud familien har modtaget i forløbet
- hvilket resultat der er opnået ved afslutning af forløbet

Den følgende statistiske beskrivelse af familierne bygger på en registrering foretaget i juni 2006 – omfattende alle ind- og udskrevne familier siden projektets start.

3.2. Beskrivelse af familierne

Familiebehandlingsenheden på Østerfælled Torv er normeret til 30 familier (30 årsplasser), og familierne forventes indskrevet ca. 6 måneder. De første familier blev indskrevet i oktober/november 2005. Pr. 1. juni 2006 er 28 familier aktuelt indskrevet i projektet.

I alt 35 familier havde i juni 2006 været eller var fortsat i gang med et behandlingsforløb. 18 af disse familier har afsluttet deres forløb i projektet.

De 35 familier havde ved henvisning til projektet følgende karakteristika:

- 54 % er enlige forsørgere – resten er gifte/samlevende, hvor begge parter i parforholdet som hovedregel deltager i behandlingen
- I 57 % af familierne er én eller begge forældre af anden etnisk herkomst end dansk
- halvdelen af familierne har kun 1 hjemmeboende barn (51%). De øvrige familier har mellem 2 og 4 hjemmeboende børn. Der er i alt tale om 61 hjemmeboende børn i de 35 familier. Børnene er i alderen 0-15 år.
- den største gruppe blandt forældrene er på offentlig forsørgelse, heraf modtager 43 % kontanthjælp. 34 % af forældrene er i arbejde eller under uddannelse.

- blandt de 35 henviste børn er ¾ af disse drenge, og aldersmæssigt er den største gruppe de 10-14-årige – og dernæst de 5-9-årige. Der er ikke mange spæd-/småbørn blandt de henviste.
- I familierne er såvel børns som forældres situation kendetegnet ved en lang række af forhold, som må betegnes som bekymrende og vanskelige. Når lokalcentret henviser familien peges der således i handleplanen også på flere områder, hvor der er behov for forandring. For næsten halvdelen af familierne peges der på 4 eller flere ”henvisningsårsager”, hvilket ofte omfatter relationen til børn, opdragelse af og omsorg for børn, børns eller forældres psykiske situation eller vold i familien – men også familiens bolig- eller arbejdssituation, økonomien eller strukturering af dagligdagen er nogle af de hyppigste henvisningsårsager fra lokalcentret.
- I mange af familierne har der tidligere været iværksat foranstaltninger i henhold til Servicelovens § 40 (forebyggende foranstaltninger samt anbringelse med samtykke) og § 42 (anbringelse uden samtykke) – i det følgende vil der alene blive refereret til paragrafferne. Der er således 31 % som har haft tilknyttet hjemme-hos/familiekonsulent. I 5 af familierne har der tidligere været iværksat frivillig anbringelse uden for hjemmet og 2 familier har tidligere oplevet en tvangsmæssig anbringelse uden for hjemmet.

Nogle af de første familier, som blev visiteret ved projektets start, kunne beskrives som værende i udkanten af projektbeskrivelsens målgruppe. Den statistiske beskrivelse af familierne bekræfter imidlertid, at når man ser på den samlede gruppe af familier, som er blevet henvist gennem forløbet, er projektbeskrivelsens karakteristika for målgruppen opfyldt. Såvel familier med dansk som anden etnisk minoritetsbaggrund gør brug af projektet, og familiernes livssituation er præget af en lang række af vanskelige forhold og bekymring for børnenes trivsel. Dog viser statistikken, at der ikke er så mange familier med spæd-/småbørn, som hidtil har gjort brug af projektet.

4) Resultater af familiebehandlingen (kvantitativ undersøgelse)

4.1. Undersøgelsesmetode

Der benyttes flere forskellige undersøgelsesmetoder til at beskrive hvilke resultater der opnås af familiebehandlingen – samt hvilken effekt der efterfølgende kan spores i forhold til forbruget af offentlige udgifter og antallet af anbringelser.

1) Spørgeskema

Familiebehandlerne udfylder et spørgeskema på hver familie ved udskrivning. Heri registreres hvilke forandringer, der er opnået i familiens samlede situation samt børnenes trivsel i forhold til situationen ved indskrivning samt graden af målopfyldelse – set i forhold til lokalcentrets handleplan.

Registreringen af familiernes situation ved udskrivning af projektet er foretaget i juni 2006 og der indgår 18 udskrevne familier i registreringen.

2) Effekt i forhold til udviklingen i forbruget af offentlige udgifter og antallet af anbringelser.

På nærværende tidspunkt foreligger der kun sparsomme data til belysning af behandlingens effekt. Dette hænger sammen med, at familierne først er ophørt i behandling over sommeren, og at der derfor kun findes sparsomme oplysninger i kommunens registre. Effektopgørelserne er således foreløbige og er endnu ikke underlagt kontrollerende analyser via kontrolgrupper og andre registeranalyser. Derudover har forvaltningen endnu ikke modtaget Datatilsynets svar på den anmeldelse om samkørsel af data, som er en formel forudsætning for at effektmåling kan foretages. Anmeldelsen blev indgivet i slutningen af maj, og forvaltningen har i august været i kontakt med datatilsynet, der blandt andet havde afklarende spørgsmål. Datatilsynet har meldt at de generelt har en sagsbehandlingstid på 3 måneder.

3) Kvalitative interview

Der foretages kvalitative interview med udvalgte familier, som beskriver de forandringer familierne oplever som følge af deltagelse i projektet. Der er i denne runde foretaget interview med 10 af de 18 familier, som alle har afsluttet eller er ved at afslutte behandlingsforløbet.

I dette kapitel (kapitel 4) beskrives resultatet af de to kvantitative undersøgelser (spørgeskema og registersammenkøring), men resultaterne af den kvalitative undersøgelse beskrives i kapitel 5.

4.2. Resultater af familiebehandlingen (spørgeskema)

18 familier indgår i registreringen af udskrevne familier (spørgeskemaer). Målopfyldelsen i forhold til lokalcentrets handleplan ved henvisningen til projektet ser ud som følger:

- alle mål i handleplanen er opfyldt for 7 familier
- målene er delvist opfyldt for 7 familier
- målene er ikke opfyldt for 4 familier

Ser man på, hvor meget familierne fremover vil have behov for støtte fra lokalcentrets børne-/familieteams, fremgår følgende:

- for 3 familier er børnesagen blevet lukket, der er ikke længere bekymring for børnene og familien vil fremover kunne klare sig uden støtte fra børne-/familieteamet. Der er grund til at bemærke, at der også her er tale om familier, hvor der var en alvorlig bekymring for barnet ved henvisningen.
- for 9 familier kan de fremover klare sig helt uden eller med langt mindre indgribende foranstaltninger end forventet – men familien har fortsat brug for en eller anden grad af opfølgning fra børne-/familieteamet. For flere af disse familier handler det om opfølgende samtaler hver 3. eller 6. måned for at sikre at de fortsat er på ”rette vej”
- 4 familier har undgået anbringelse af barnet uden for hjemmet – men har fortsat brug for meget støtte fra børne-/familieteamet. I nogle af disse familier iværksættes andre støtteforanstaltninger iht. børneparagrafferne, når familien udskrives af projektet. Familien er ikke parat til at klare sig selv uden støtte.
- 1 familie har fået børnene anbragt uden for hjemmet under forløbet.
- for 1 familie er resultatet uoplyst, da familien afbrød samarbejdet inden de var startet rigtigt op i behandlingen, og familiebehandlerne ikke har viden om,

hvad der efterfølgende er sket. Der vil blive fulgt op på dette og indhentet viden om denne familie til næste statistikopgørelse.

Generelt er der for langt de fleste familier sket forbedringer i familiernes livssituation – dette omfatter relationen til børn, relation i parforholdet, forældre og børns psykiske situation, børns trivsel og skolegang samt familiens sociale levekår (bolig, økonomi og arbejde).

Ser man på målopfyldelsen i relation til målgruppens karakteristika og de benyttede tilbud¹, kan følgende konkluderes:

- der er opnået gode resultater med familier med mange komplekse problemstillinger. Der ses således ingen sammenhæng mellem ”tyngden” eller omfanget af problemer og resultat. Der er sket en høj målopfyldelse i nogle af de familier, hvor lokalcentret inden henvisningen var meget bekymret og tæt på en anbringelse af barnet
- der er ingen forskel på de opnåede resultater for familier med dansk eller anden etnisk herkomst
- de familier, der har opnået størst målopfyldelse er dem, der har deltaget i flest terapeutiske samtaler, hvor der har været variation i brugen af tilbud til familien, som ud over familiesamtaler også har deltaget i gruppetilbud, samt der hvor der har været kontakt til de fleste samarbejdspartnere undervejs. Man kan således sige, at der, hvor der har været arbejdet mest ”intensivt” og med størst variation i metoderne, ser målopfyldelsen ud til at blive god. Dette kan skyldes medarbejdernes indsats – men kan også være et udtryk for, at disse familier var mest motiverede fra starten, og derfor har været indstillede på at indgå aktivt i et meget intensivt forløb og deltage i forskellige former for tilbud.
- samtidig er der for de familier, som har opnået en delvis målopfyldelse meget stor spredning i deltagelse i antal tilbud – og registreringen viser, at man også har opnået positive forandringer og en delvis målopfyldelse med nogle familier, som har deltaget i et langt mindre ”intensive” og varierede forløb.

Sammenfattende kan det således konkluderes, at det er lykkedes at igangsætte positive forandringer i familiernes liv og opnå en høj grad af målopfyldelse i forhold til lokalcentrenes handleplaner. Kun 6 % af familierne har fået anbragt børn uden for hjemmet, og 67 % af familierne vurderes fremover at kunne klare sig helt uden – eller med en mindre grad af støtte/opfølgning fra lokalcentrets børne-/familieteam. Samtidig er det værd at bemærke, at disse resultater er opnået for familier med såvel dansk som etnisk minoritetsbaggrund – og at der er tale om familier med en meget kompliceret livssituation, stor bekymring for børnenes trivsel og hvor der tidligere har været iværksat andre former for hjælpeforanstaltninger.

¹ ”Tilbud” kan f.eks. være familiesamtaler, individuelle samtaler med forældre eller børn, gruppetilbud, familieaktiviteter, videooptagelser (Marte Meo), familieøvelser m.m.

4.3. Effekten i forhold til forbruget af offentlige udgifter og antallet af anbringelser.

Effekten i forhold til forbruget af offentlige udgifter

Målet for projektet er, at ”For 75 pct. af de deltagende familie skal der et år efter projektdeltagelse konstateres en nedgang i de samlede offentlige udgifter til familien. Det gælder både ift. foranstaltninger efter Servicelovens § 40 og øvrige udgifter som fx kontanthjælp og sygedagpenge.” jf. afsnit 1.3.

18 familier har afsluttet et forløb. Forløbene er afsluttet fra marts og frem til august. Det betyder, at der endnu ikke foreligger tilstrækkelige økonomiske oplysninger og at forudsætning i succeskriteriet om reduktion 1 år efter forløbets ophør endnu ikke kan analyseres. Samlet set har vi økonomiske oplysninger fra 12 af familierne.

Ser vi på de konterede udgifter i Københavns Kommunes Økonomisystem (som indeholder udgifter til kontanthjælp, revalidering, førtidspension, anbringelse af børn og forebyggende foranstaltninger), kan der konstateres et fald i forbruget af de offentlige udgifter for halvdelen af familierne efter de har deltaget i et behandlingsforløb, jf. tabel 4.3.1.

Tabel 4.3.1. Familier fordelt efter om forbruget af offentlige udgifter er steget eller faldet efter behandlingsforløbet.

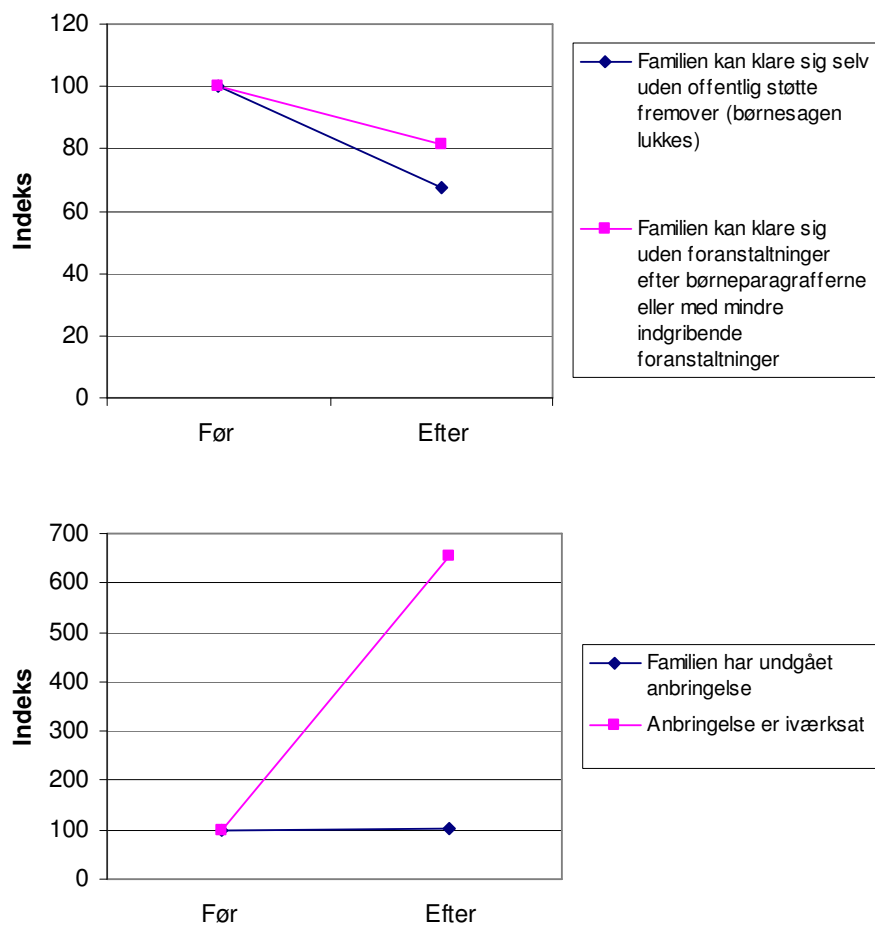
	Fald	Stigning	I alt	
	--- Pct ---			N
Familien kan klare sig selv uden offentlig støtte fremover (børnesagen lukkes)	67	33	100	3
Familien kan klare sig uden foranstaltninger efter børneparagrafferne eller med mindre indgribende foranstaltninger	60	40	100	5
Familien har undgået anbringelse	33	67	100	3
Anbringelse er iværksat	0	100	100	1
I alt	50	50	100	12

Note(1): Bygger på opgørelser fra Københavns Kommunes Økonomisystem (KØR).

Specielt hos de familier, hvor behandlingen har ført til at børnesagen lukkes eller hvor familien kan klare sig uden foranstaltninger eller med mindre indgribende foranstaltninger efter børneparagrafferne kan der konstateres et fald. Antager vi, at det alene er her, at behandlingen kan have haft en effekt på forbruget af offentlige udgifter, kan det forsigtig og foreløbigt konkluderes, at familiebehandlingen har ført til reduktion i forbruget af offentlige udgifter hos 42 pct. af de deltagende familier.

Ser vi på reduktionernes størrelse ligger den samlet set på cirka 20 pct. for de familier der kan klare sig uden foranstaltninger eller med mindre indgribende foranstaltninger og på cirka 30 pct. for de familier hvor anbringelse er undgået, jf. figur 4.3.1.

Figur 4.3.1: Udviklingen i det offentlige forbrug for familier, som har gennemført et forløb på Østerfælled Torv.

Note(1): Bygger på opgørelser fra Københavns Kommunes Økonomisystem (KØR).

Note(2): "Før" er beregnet som det månedlige gennemsnit i op til et år før behandlingsforløbet. "Efter" er beregnet som det månedlige gennemsnit i det antal måneder efter behandlingsforløbet, der er oplysninger i KØR. Et gennemsnit for familier med samme resultat er herefter beregnet og lagt til grund for indekset.

Da opgørelsen ikke indeholder alle udgifter til foranstaltninger efter servicelovens § 40 (ikke alle foranstaltninger efter § 40 bliver konteret i forhold til et personnummer, og kan derfor ikke umiddelbart regnes med hos de familier, som har deltaget i et behandlingstilbud), kan det forventes, at reduktionen, når disse regnes med, stiger yderligere.

For de familier hvor anbringelse er undgået (og hvor sagen menes at køre næsten uændret i forhold til før behandlingsforløbet), kan der samlet set konstateres en mindre stigning i forbruget af udgifter. Her forventes en medregning af de manglende udgifter efter servicelovens § 40 dog ikke at påvirke opgørelsen nævneværdigt, da familiernes forløb menes at være stort set uændret før og efter behandlingen.

For den ene familie, som har fået et barn anbragt, viser opgørelser en voldsom stigning i forbruget af offentlige udgifter. Her må det forventes, at de manglende udgifter vil påvirke opgørelsen. Familien har netop modtaget nogle af de foranstaltninger, som ikke konteres i forhold til personnummer og det må derfor forventes, at stigningen reelt er en del mindre.

I årsrapporten vil der foreligge en opgørelse, hvor også foranstaltninger efter de manglende økonomioplysninger regnes med.

Den her gennemgåede effekt er ikke underlagt en analyse af, hvorvidt effekten kan isoleres til behandlingsindsatsen eller hvorvidt den skyldes andre forhold i og omkring familierne. I årsrapporten vil der blive foretaget en sådan analyse, som blandt andet vil basere sig på en kontrolgruppe.

Det skal fremhæves, at vurderingen af effekten bygger på sparsomme data.

Effekten i forhold til anbringelser

I forhold til antallet af anbringelser er målet (jf. afsnit 1.3) for behandlingsenheden på Østerfælled Torv, at 2,1 børn i 2005 og 8,4 børn i 2006 ikke må være blevet anbragt i op til 12 måneder efter afsluttet forløb.

Målet om at 2,1 og 8,4 børn skal undgå anbringelse skal ses i forhold til normalen. Således skal 2,1 flere børn end normalt undgå anbringelse i 2005, mens 8,4 børn flere end normalt skal undgå anbringelse i 2006. Med normalt menes, hvor mange anbringelser der normalt undgås i andre familiebehandlingstilbud.

De første familier startede dog først i behandlingsenheden i oktober/november måned, og vi er således godt halvvejs gennem det første år, hvorfor de efterfølgende opgørelser baserer sig på måltallet for 2005. Samtidig skal det påpeges, at da behandlingsforløbene er ophørt over sommeren, er det endnu ikke muligt, at måle på den ønskede effekt et år efter forløbets afslutning.

I behandlingsforløbene har en række søskende også deltaget. Succeskriteriet gælder dog ikke for dem, det gælder alene for de børn, som er blevet henvist. Derfor indgår de børn som har deltaget i familiebehandlingen, men som ikke selv er blevet henvist ikke i opgørelsen.

Således ved vi, at foreløbigt kun ét af de 18 henviste børn, der har afsluttet et forløb, er blevet anbragt.

Som nævnt tidligere bygger succeskriteriet om, at 2,1 børn skal undgå anbringelse oven på normalen (se tabel 1.1.). Sagt på en anden måde, skal familiebehandlingen have ført til at 2,1 børn flere end normalt har undgået anbringelse. Da den normale succesrate kun vanskeligt kan bestemmes, er en mere præcis opgørelse af behandlingens effekt på anbringelsestallet endnu ikke udarbejdet.

I årsrapporten vil effekten på antallet af anbringelser blive belyst og konkret målt i forhold til en kontrolgruppe.

5) Resultater af familiebehandlingen – familiernes oplevelse af tilbud og udbytte (kvalitativ undersøgelse)

5.1. Undersøgelsesmetode

Der er foretaget kvalitative interview med 10 udvalgte familier. Der er tale om familier, som alle er ved at afslutte eller netop har afsluttet behandlingsforløbet i projektet. Familierne er udvalgt af evaluator på baggrund af en række fastlagte kriterier². Deltagelse i interview er frivilligt, men kun meget få af de spurgte familier har ikke ønsket at deltage.

Interviewene er foretaget i projektets lokaler – et enkelt interview blev dog foretaget på lokalcentret (efter familiens ønske). Der har været tale om semi-strukturerede kvalitative interview, hvor alle familier er spurgt ind til bestemte fokuspunkter – men med stor åbenhed overfor at familierne selv kan bringe andre temaer på banen. Det styrende for interviewene har været de intentioner og mål, som ligger i projektbeskrivelsen – samt de valg af metoder, som projektet har valgt at afprøve her i starten af projektperioden.

Interviewene har haft ca. 1 times varighed. De er optaget på bånd og efterfølgende udskrevet.

Interviewenes kvalitet og betydning

Enkelte af interviewene er ikke så fyldige og beskrivende, hvilket bl.a. skyldes at et par familier kom for sent og kun kunne afsætte meget kort tid til interviewet. Men langt de fleste interview er lange og meget beskrivende, hvor det er lykkedes at få familierne til med egne ord at fortælle om forløbet og give eksempler på metode og resultat.

Flere af familierne gav udtryk for, at det var en stor overvindelse for dem at sige ja til interviewet – da de ellers aldrig ville have deltaget i den slags. De betragtede denne ”overvindelse” som en del af behandlingsforløbet, og var efterfølgende meget stolte over, at de havde gennemført. Senere tilbagemeldinger fra familiebehandlere bekræfter, at deltagelse i interviewet tydeligvis haft stor betydning for enkelte af familierne.

Samtidig gav nogle familier udtryk for, at de refleksioner som spørgsmålene og interviewet satte i gang, var nogle, som de efterfølgende ville gå tilbage til medarbejderne med, og bruge i afslutningssamtaler eller i den sidste del af

² Det er evaluator, der har udvalgt de interviewede familier ud fra en række opstillede kriterier. Der er ved udvælgelsen lagt vægt på en repræsentation blandt familierne i forhold til følgende kriterier:

- familier fra alle fire lokalcentre
- repræsentation af de forskellige medarbejder-makkerpar i de fire små teams
- etnicitet (såvel familier med dansk som med anden etnisk baggrund)
- forskellig familieform (såvel ægtepar som enlige forældre)
- brugere af forskellige tilbud i projektet (familiesamtaler, gruppetilbud, aktiviteter m.v.)
- såvel ”succes-forløb” som mere vanskelige forløb
- at familierne enten var afsluttede eller nær en afslutning i projektet

behandlingsforløbet. Det kunne f.eks. være et ønske om at børnene blev inddraget mere i behandlingsforløbet, et ønske om flere individuelle samtaler eller at der skulle sættes mere fokus på et bestemt mål/tema i det videre forløb.

Det er således mit indtryk at interviewene – ud over at give vigtig viden til evalueringen – også var brugbare for familierne i deres udviklingsproces, og på denne måde kan spille sammen med den øvrige behandling og være med til at forstærke selvtillid og følelsen af anerkendelse og indflydelse hos familierne.

Brug af citater m.v.

I gennemgangen indgår udvalgte citater fra interviewene. Dermed gives der plads til familiernes egne ord, beskrivelser og perspektiver på behandlingen. Familierne er orienteret om, at citater vil kunne blive brugt i rapporter i anonymiseret form.

I citaterne benævnes alle børn med ”han” og alle forældre med ”hun”, hvilket er med til at lette forståelsen for læseren samt sikre en højere grad af anonymitet.

Der skelnes i gennemgangen ikke mellem familier med dansk og anden etnisk baggrund, da der ikke har kunnet spores nogen forskelle i beskrivelserne og resultaterne mellem disse forskellige grupper.

5.2. Familiernes situation inden start i projektet

For at kunne følge familiernes beskrivelser af de benyttede metoder, forløbet og de forandringer, der har fundet sted, gives her en kort beskrivelse af, hvilken situation familierne befandt sig i, da de hørte om tilbudet første gang.

Familierne beskriver, at de selv har søgt om hjælp i lokalcentret, fordi de oplevede store problemer med deres børn eller familien. Nogle af familierne følte dog at de var ”tvunget” til at henvende sig ”mere eller mindre frivilligt” på grund af klager fra naboer, en opfordring fra sundhedsplejerske/skole eller fordi de havde fået henvendelse fra politiet.

Halvdelen af familierne har været kendt i forvaltningen i mange år og hos mange af de 10 familier har der været iværksat forskellige former for støtte i form af hjemme-/familiekonsulent, aflastningsfamilie, individuelle psykologiske samtaler til såvel forældre som børn, ophold på herberg / krisecenter, støtte til børn i daginstitution/skole, støtte fra distriktpsykiatrien og gennemførelse af forældrevevneundersøgelse. Hertil kommer, at der er en af familierne, som allerede har været igennem et familiebehandlingsforløb på en af kommunens andre familiebehandlingsinstitutioner inden start i FiC.

Nogle familier giver udtryk for, at der gik meget lang tid fra de henvendte sig og til de fik en eller anden form for hjælp. Og flere familier fortæller, at de allerede for flere år siden bad om ”familiebehandling”. Familierne er i den mellemliggende periode blevet tilbudt andre former for støtte / rådgivning, men har først fået denne form for tilbud om familiebehandling med FiCs opstart. Disse familier lægger vægt på at fremhæve det positive i, at det nu er muligt at få et sådan tilbud, da de mener netop denne form for tilbud er meget brugbart og har manglet i kommunen.

Familierne beskriver en lang række af komplekse og bekymrende problemstillinger, som har præget familiens liv inden start i projektet:

- mange konflikter og skænderier i familien
- parforholdsproblemer / skilsmisse
- samspils- og opdragelsesproblemer i forhold til børn
- krise / dødsfald
- vold mellem ægtefæller
- vold mod børn
- selvmordstrusler / selvmordsforsøg / selvdestruktiv adfærd hos børn
- adfærdsproblemer og skoleproblemer hos børn
- ADHD hos børn
- manglende omsorg for børn i hverdagen
- fysisk eller psykisk sygdom hos forældrene
- isolation og ensomhed – hos såvel børn som voksne
- meget stress og manglende overskud i hverdagen
- langvarig arbejdsløshed / manglende uddannelse
- boligproblemer
- økonomiske problemer

Alle familier giver udtryk for, at de selv betragtede situationen omkring børnene med stor alvor og bekymring, og at de gerne ville have hjælp. Men samtidig var de meget bekymrede for konsekvenserne. For at give et billede af hvordan familierne selv beskriver situationen inden projektstart gives her et par eksempler:

”Der var én, der havde ringet til kommunen og sagt at jeg var prostitueret og narkoman, og det skulle jeg så bevise at jeg ikke var (...) Men jeg var meget bange for at tage imod hjælp. Jeg var bange for, at de ville angribe mig, ligesom de andre havde gjort. Og det var altså at angribe mig med hensyn til at tage mit barn. Altså det er bedst at han ikke bor hjemme hos dig, det er bedst...og sådan sad de og sagde til mig, Jeg blev et nervevrag til sidst, ikke. Og alt hvad jeg gjorde, jamen jeg var jo ikke mig selv, jeg gjorde hvad de forventede af mig, jeg var slet ikke mig selv”.

”De har sagt til mig, at hvis det her ikke går, så er han nødt til at blive sendt væk, og så kommer han kun hjem i week-enden. Og det vil jeg ikke have. De har sagt det til mig flere gange, men jeg vil først prøve alle andre ting. For jeg vil jo beholde ham hjemme”

”Der var blevet ringet efter myndighederne, og så fik jeg ligesom at vide, at hvis jeg ikke selv henvendte mig, så var de nødt til at lave en sag. Så et eller andet sted har jeg jo også følt mig lidt presset til det. (...)Hvis ikke projektet var kommet, så havde nogen nok kontaktet myndighederne alvorligt på et eller andet tidspunkt, fordi jeg bare havde sat mig ned og tudet og sagt: ”fjern ham, han kan alligevel ikke lide mig”. Jeg tror sgu jeg havde adopteret ham væk. Det havde jeg jo nok i virkeligheden ikke, men jeg følte bare på det tidspunkt, at han slet ikke havde det godt hos mig. Og når der ikke var nogen der kunne bakke mig op, så tror jeg faktisk jeg havde overvejet seriøst at sende ham i plejefamilie. ”

Mange af familierne havde således en klar opfattelse af, at en anbringelse af barnet uden for hjemmet kunne blive en realitet, hvis ikke der fandt en forandring sted.

Samtidig er familierne meget optagede af, at ville give deres børn en bedre opvækst og fremtid – og udtrykker fortvivelse over ikke at kunne magte dette.

”Det drejer sig om min søn, og at han skal have det godt. Hans fremtid ligger ikke i, at han har nogle forældre, der råber og skriger ad hinanden. Det synes jeg bare ikke er fair. Det vil jeg ikke udsætte ham for. Hvis det havde været for 5 år siden, så havde jeg nok været ligeglad. Men nu ved jeg at det påvirker ham og han reagerer. Så det skal han simpelthen ikke udsættes for”

”Jeg tænker jo på mine børn. Og jeg ved jo, at de vinder ingenting ved at have en mor i underskud. Så det handler om for mig, hvordan jeg kommer i en eller anden form for overskud. Og jeg kan bare se, at det systemet vil have af mig, det har ikke bragt mig derhen, hvor jeg har brug for at komme hen, før jeg kan give mine børn noget. Så hele spørgsmålet handler om at få mig i en overskuds-situation, og det er så det vi arbejder på.”

5.3. Præsentation af projektet over for familierne

Alle familier er blevet præsenteret for projektet gennem deres sagsbehandler – men det er meget forskelligt hvor meget og hvordan sagsbehandleren har formidlet tilbudet til familien.

”Og så lige da jeg havde besluttet mig for at sige, at jeg synes det går rigtig godt og jeg skal absolut ikke have mere med dem at gøre, så fortæller sagsbehandleren mig, at hun har indstillet mig til det her projekt med henblik på ikke at få tvangsfjernet flere børn. Og så tænkte jeg: hold da op, så er det godt nok værre end jeg troede.”

”Så gik der så en 3 måneder, og så ringede min sagsbehandler og sagde, at hun havde det her kanongode tilbud til os. Og det hun sagde var, at det her sted var ligesom helhedsorienteret, så de kunne se hele familien, arbejde med hele familien samlet, og at alle de her forskellige instanser, der er inden for socialrådgivningen, dem havde de kontakt til. Og det synes jeg lød rigtig fedt. Det var jo lige det jeg havde efterlyst”

Ifølge familierne er projektet blevet præsenteret med udsagn ligefra :”det er for at undgå tvangsfjernelse” og så til ”du har vundet i lotteriet – du er en af de heldige”. Noget tyder således på, at sagsbehandlerens holdning eller forventninger til projektet har smittet af på præsentationen. Og interviewene tegner et tydeligt billede af, at de sagsbehandlere som på henvisningstidspunktet allerede selv følte sig involveret i projektet og var tændt på ideen, var bedre til at ”sælge” projektet på en positiv måde overfor familierne.

Følgende oplysninger går igen, når familierne skal fortælle, hvad de havde hørt om projektet inden 1. gang de kom:

- at det er frivilligt
- at man arbejder med hele familien
- at der er mere tid til den enkelte familie end i lokalcentrets børne-/familieteams
- at familierne selv skal arbejde med
- at man kan få den hjælp, man selv synes, man har brug for

Generelt virker det dog som om, at sagsbehandlerne ikke har fortalt ret meget om projektet, men derimod har lagt vægt på, at projektets medarbejdere selv skulle formidle til familierne, hvad det gik ud på ved forbesøget. Dette synes flere familier har været en god ”strategi”, da de fik et noget andet indtryk af tilbudet, når det var FiC-medarbejderne selv der fortalte.

”Det hun så sagde til mig den dag, det var, ganske kort at det er et projekt med henblik på at tvangsjerne færre børn. Og dem der har projektet vil gerne selv fortælle dig om det. Og det tror jeg var en rigtig, rigtig god idé, at hun så ikke formidlede mere videre der, men lod de andre fortælle.”

Familierne havde således generelt ikke så mange informationer om projektet inden de mødte op til det første besøg. Nogle var dog allerede inden forbesøget positive og mødte op med en følelse af, at nu fik de endelig det tilbud, de havde ønsket, mens andre havde meget lave forventninger til tilbudet:

”Vi havde ingen forventninger. Vi troede ikke på, at det ville kunne lykkes på denne her måde”.

5.4. Det første møde (Forbesøget)

Det første møde med projektet foregik for alle familiers vedkommende i FiCs lokaler. Sagsbehandleren var også tilstede ved næsten alle besøg. Halvdelen af familierne havde deres børn med til samtalen.

På nær en enkelt familie beskriver alle familierne det første møde som meget positivt – på trods af at flere af dem udtrykte stor skepsis inden mødets start.

”Jeg var sådan lidt betænkelig, må jeg nok indrømme. Sådan lidt, åhh, hvad er det nu for noget. Nu må jeg lige passe på, hvad jeg siger og hvad jeg gør. Men der gik kun ½ time, så var jeg faldet til, så var der ikke nogen problemer. Og så er det så gået meget bedre hen ad vejen. Og hvor man bliver mere åben. Fordi man tænker jo også lidt over tingene. Hvad er det nu, jeg siger her, hvad kan det bruges til? Bruger de det til noget? Men altså det har jeg slet ikke nogen bekymringer om nu. ...Jeg tror de fleste tænker sådan, for man er her jo af en grund. Og så kan det jo give bagslag. Men det har kun været positivt, så jeg er faktisk rigtig glad for at gå her. De har hjulpet mig rigtigt meget”

”Inden jeg hørte om projektet heroppefra, der havde jeg det sådan lidt: pest eller kolera – altså i og med at hun havde snakket om tvangs fjernelse. Men jeg vil så sige at den måde, det blev præsenteret herinde på, var meget anderledes. Det var jo netop hele den der løsningsrettede, og finde noget positivt. Og så tænkte jeg, at hvis der er nogen i verden, som kan hjælpe mig og finde noget positivt, så må det jo være her, fordi det har de bestemt sig for at gøre.”

”Men ligeså snart jeg så mødte medarbejderne – og jeg kan faktisk godt huske første gang jeg mødte dem – bare da jeg gik ind igennem døren her – hvor jeg tænkte, jamen det er jo nogle helt andre typer (...) Og da jeg gik derfra var jeg meget lettet. Jeg var lettet over, at det ikke var nogen flere af sagsbehandlerens typer, som skulle finde

nogle flere problemer frem. Jeg var meget lettet over, at det faktisk var det stik modsatte. Det lagde de jo også meget vægt på i starten at understrege. Så der fik jeg lige sådan en snert af håb om at, puha, det kunne i hvert fald ikke gøre det værre end det var i forvejen.”

Familierne lægger vægt på følgende:

- De blev godt modtaget og følte sig velkomne – både forældre og børn
- Der var en afslappet, positiv og ”menneskelig” stemning
- Der blev hurtigt skabt en god personlig relation til medarbejderne, som var søde og imødekommende
- Der blev lyttet til dem
- Der blev skabt håb

En enkelt familie oplevede dog mødet som negativt. Forældrene følte sig godt modtaget, men havde en oplevelse af, at der ikke var plads til børnene under mødet.

”Det var et halvlangt møde og jeg oplevede desværre at medarbejderne havde svært ved at rumme, at min søn lavede nogen lyde og sådan noget. Og det er da også halvvirriterende, men det var et langt møde og det var ikke fra børnehøjde. Så han blev utålmodig, og jeg følte sådan en lille snert af, at det synes de forstyrrede for meget. Så efter det allerførste møde vi havde, der vidste jeg bare, at her skulle min søn ikke hen igen, for det var ikke et sted for ham.”

Denne familie foreslår, at man måske i stedet skiller mødet op i et børne-formøde og et voksen-formøde. *”Fordi selvfølgelig er der nogle informationer, man som voksen skal have for at kunne beslutte, om man vil gå ind i det eller ej. Men at tage børnene med til et møde, som slet ikke er i børnehøjde, altså hvis de skal ind og være med, så er det jo også vigtigt, at de fra starten har en god oplevelse af det.”*

Hertil skal siges, at de øvrige familier, som havde børn med ved forbesøget, ikke oplevede dette som noget problem, og de øvrige familier følte, at også børnene blev godt modtaget og var velkomne.

Det bemærkelsesværdige omkring forbesøget er således, at det for næsten alle familier lykkedes for medarbejderne allerede ved det første møde at få vendt skepsis og bekymring til lettelse og en tro på, at der er tale om et positivt tilbud til familien. Projektets intentioner om gennem mødet at signalere tillid, respekt og en positiv tilgang er således lykkedes, og dette sker ifølge familierne gennem det menneskelige møde med familiebehandlerne og den meget åbne, nysgerrige og positive tilgang, de bliver mødt med.

5.5. “Stemningen” i huset

Jeg har i interviewene forsøgt at få familierne til at beskrive, hvori de oplever ”forskellen”, når de fortæller, at de følte sig godt mødt i projektet og straks fik en tro på, at dette tilbud var anderledes og måske kunne hjælpe dem videre – på trods af skepsis og tidligere dårlige erfaringer med andre dele af ”systemet”.

Familierne lægger vægt på, at det er medarbejdernes måde at være på og ”stemningen” i huset, som gør forskellen – og flere beskriver, at man mærker dette, så snart man kommer ind ad døren ved alle samtaler.

”De er glade, når man kommer. Det er enormt vigtigt, at folk er glade når man kommer”

”Også måden, de tager imod, når man kommer. Fordi man er sådan lidt skeptisk. Men det er bare suverænt. Det er positivt, det er helt sikkert. Det er måden, de er på, de er meget åbne, og man føler sig bare godt tilpas. (...) Ja, Jeg tror det har noget at gøre med måden, de er på, når de kommer ind, sådan imødekommende, hej og friske. Det er noget, der ryger lige ind – i stedet for sådan nogle stive nogen (...) Og det gør at man, det er ligesom man synker helt ned i stolen, ahhh. Det er virkelig rart. At det ikke er sådan nogen, der sidder med en masse papirer og checker og nå.nå, pegefinger, du ved. Sådan foregår det jo ikke”. (...) Og så falder man hurtigt ind og åbner sig mere. Fordi det gør man ikke andre steder. Du lukker i som en østers. Og svarer bare ja og nej. Men her sker der noget med ens personlighed, når man kommer ind her”.

”Der ligger en ret god stemning her i huset. Det kan godt være sådan lidt fjollet nogen gange – og stadigvæk seriøst”

”Jeg var meget imponeret over i starten...jeg kan huske, at jeg mødte dig (evaluator) på gangen en af de første gange, jeg var heroppe, og du hilste og kendte mig, og jeg tænkte, hvad pokker, er jeg den eneste i det her projekt, eller hvad? Men jeg var meget overvældet over den velkomst og al den tid, der var her. Altså du kan komme 1 gang om ugen, 1 gang om måneden, 4 gange om ugen, hvad har du brug for lige nu og her? Hold da op. Det var ikke engang sådan, at jeg skulle ringe og kigge op forbi 3 måneder i træk og lægge beskeder og skriver breve og rykke for svar. Det var meget overvældende og en stor forskel. Fordi en af grundpillerne i mit problem er jo den kamp, jeg har haft med systemet i rigtig mange år, så det var en stor lettelse at opleve, at der findes folk ansat på socialcentret, som ikke er til for at genere dig”

De interviewede familiers beretninger bekræfter således, at det er lykkedes at opfylde intentionen i projektbeskrivelsen om, at gøre mødet positivt. Det er lykkedes at skabe nogle rammer for mødet, som får familierne til at føle sig velkomne og godt tilpas – og som muliggør en tillids- og respektfuld relation i det videre behandlingsforløb.

5.6. Arbejdet med mål

En anden intension i projektet er at arbejde med klare mål i behandlingen. Familierne er derfor blevet spurgt til deres mål ved behandlingens start, hvordan der er arbejdet med disse mål undervejs og hvorvidt målene er opfyldt.

Det er helt tydeligt, at målene har en central rolle i behandlingsforløbet. Familierne har ingen problemer med at sætte ord på deres mål – flere gør det helt uopfordret, når de skal fortæller om forløbet - og de kan også beskrive, hvilke mål der er nået, i

hvilken grad de er blevet opfyldt – og hvad der stadigvæk mangler at blive arbejdet med.

Omkring mødet med projektet og forbesøget beskriver familierne, at de blev bedt om selv at opstille nogle mål for behandlingsforløbet.

”Vi mødtes med min sagsbehandler og satte nogle realistiske mål for, hvad jeg ville nå på 6 måneder. Jeg sagde, at lige nu er der 100 % kaos derhjemme, så hvis der bare blev 30 % mindre kaos, var det godt nok til mig efter 6 måneder. Og jeg synes vi har nået det mål (...) Ja, faktisk hvor vi før havde måske 10 konflikter om dagen, så er der nu kun 5 eller sådan noget, så det synes jeg er meget godt”

Der er flere ting, der karakteriserer familiernes beskrivelse af arbejdet med mål og målopfyldelse

For det første er det karakteristisk, at når familierne beskriver målene i starten af forløbet er de ofte meget overordnede: at få mindre kaos, være mindre stresset, få en god dagligdag sammen med mine børn, få mere selvtillid, få mere overskud i hverdagen osv. Mens når familierne beskriver, hvilke mål de har arbejdet med undervejs, og hvor langt de er nået, så er der tale om langt mere konkrete afgrænsede opgaver: at få barnet i børnehaven hver dag, at sørge for morgenmad eller sengetider, at holde familiemøde en gang om dagen, at rose barnet 3 gange om dagen, at ændre reaktionsmønster ved konflikter gennem at forlade rummet, at lave konkrete aktiviteter med børnene uden for hjemmet osv. Også når familierne skal beskrive hvilke mål, der endnu ikke er nået, er disse meget konkrete og afgrænsede.

Det er således lykkedes at ”operationalisere” de meget overordnede mål til konkrete delmål, som det er muligt for familierne at øve sig på i hverdagen og se en succes med, når det lykkes. Og for de interviewede familier, som jo allerede er – eller står lige over for en afslutning i projektet – er mange af de områder, som de gerne vil arbejde videre med, også meget konkrete. Dette kan gøre det mere overskueligt for familien selv at arbejde videre og opnå succes uden støtte fra projektet.

For det andet beskriver familierne, at det har været deres egne mål, der er arbejdet med, og at de har oplevet en stor respekt for de mål og løsninger, de selv har opstillet. Når man sammenligner forvaltningens mål og familiens mål er der et stort sammenfald i de overordnede endelige mål for behandlingen – men operationaliseringen i konkrete delmål har givet plads til at familien selv kan definere vejen til det endelige mål – og derfor føler sig respekteret på egne mål.

”Jeg har problemer med min kone, og vi er uenige og vi skal arbejde på en bedre forståelse (familiens og lokalcentrets overordnede mål, red.). Men jeg har også et andet problem, nemlig bolig, og det problem var der ingen, der ville hjælpe os med (...) Jeg ved, hvad jeg har brug for, jeg ved hvad mit problem er, jeg ved, hvem der kan hjælpe mig og hvilken løsning jeg har. Men det er den, de ikke vil kigge på andre steder (...) Så det er en stor lettelse for mig, at jeg ved, at de personer herinde, de forstår min situation. De har været meget forstående og meget meget støttende. Og har hjulpet mig med en bolig. Og det har faktisk gjort mig positiv på et meget dårligt, altså meget kritisk tidspunkt i mit liv. Så på grund af dem er jeg blevet en positivt tænkende person igen”.

Denne familie giver udtryk for, at det at føle sig respekteret og blive taget alvorligt i eget mål og egne løsninger var afgørende for, at de kunne tro på værdien i tilbudet og derefter kunne gå i gang med selve familiebehandlingen og de mere terapeutiske samtaler.

For det tredje giver familierne udtryk for, at målene ofte kan ændre sig undervejs, og at de også møder forståelse og accept af disse ændringer blandt medarbejderne.

”I starten gik det ud på, at vi kunne få vores forhold til at fungere og fungere med vores barn. Det var jo det, vi prioriterede. Så det arbejdede vi meget på. Og i den mellemtid, hvor vi gjorde det, så skiftede jeg jo mening. Fordi så fik jeg sådan en oplevelse af ind imellem, hvor jeg fik øjnene op, hvor faktisk jeg vil sige, efter at jeg har gået her, er jeg begyndt at tænke meget anderledes. Jeg er begyndt at tænke MEGET på mit barn.(...) Og så skete der alt muligt, og så tænkte jeg, nej nu stopper det! Og det vil jeg da så sige, at det ville jeg ikke have gjort, hvis ikke jeg havde været herinde. Så havde jeg stadigvæk fortsat levet sådan med min søn, som vi gjorde. Og det fortjener han ikke, det må jeg så sige.”

Denne families mål var at få familien til at fungere sammen – men besluttede sig for en separation undervejs i forløbet. Det nye mål blev således at mor og barn skulle opbygge en ny tilværelse alene. Familien fortæller, at de oplevede 100 % accept af og opbakning til såvel det første som det andet mål – og at det var dem selv der traf beslutningerne. Dog beskriver de, at det var processen i behandlingsforløbet, der fik dem til at overveje tingene og blive i stand til at træffe de nye beslutninger – samt at sætte handling bag og føre dem ud i livet.

Generelt er familierne glade for at arbejde med de konkrete mål og tilfredse med målopfyldelsen. Tre familier giver udtryk for, at de helt har fået opfyldt de mål de kom med. Seks familier synes, at de har fået opfyldt mange af deres mål – men at de stadigvæk har ting, som der skal arbejdes mere med. De føler sig således ikke ”færdige”. De giver dog samtidig udtryk for, at der er sat en rigtig god forandring i gang, og at de klart føler de er på rette vej – men ikke helt har nået alle mål endnu.

En enkelt familie føler ikke, at målet er blevet opfyldt. Dette hænger dog også sammen med, at familien oplever at det fastlagte mål for behandlingen var forvaltningens mål og ikke familiens eget mål:

”Jeg føler jo ikke, det var mit mål, men samfundets mål. Og jeg tror det var ved det 3. møde, at det begyndte at gå lidt skævt for mig. Jeg tror det var det møde, som vi valgte at bruge ud fra: jamen, hvad er det DU vil. Og du ved, jeg havde det sådan, ja – det kan vi da godt snakke om -, men jeg tænkte, hvad fanden skal vi bruge det til, for det handler ikke om, hvad jeg vil, men om hvad samfundet vil”.

I forhold til denne familie lykkedes det ikke at skabe ”et fælles projekt” eller en sammenhæng imellem ”systemets” mål og familiens egne mål. Familien giver ved interviewet udtryk for nogle andre delmål, som man gerne ville have haft hjælp til, men som man ikke følte blev imødekommet, fordi der var så meget fokus på det, der var ”systemets” mål. Samtidig giver familien dog også udtryk for, at der i familien

ikke var den store interesse i overhovedet at deltage i tilbudet, hvilket familien også selv mener har haft indflydelse på forløbet.

Dette eksempel viser, hvor vanskeligt et felt, man bevæger sig i, når familiens mål og samfundets mål skal forenes i et "fælles projekt" som alle kan acceptere, at der arbejdes hen imod. Dette er et af de områder, som der er stor opmærksomhed på i projektet og hvor der arbejdes bevidst med erfaringsudveksling og metodeudvikling. De hidtidige erfaringer viser dog også, at det for det meste lykkes at skabe "et fælles projekt" forstået som en enighed om, hvilke mål man arbejder mod – og at der er tale om mål, som familien opfatter som deres egne. Nogle gange har vejen derhen dog taget noget tid og målene har ændret sig undervejs. Ved afslutningen synes familierne dog, at de har arbejdet med noget, som var brugbart og relevant for dem.

Familierne peger dog også på ting, som de mener medarbejderne kunne gøre mere af i forbindelse med arbejdet med mål.

For det første påpeger enkelte familier, at der er mål, som de selv har prioriteret højt ved starten, som der endnu ikke er taget fat på, selv om behandlingsforløbet er ved at blive afsluttet. Familierne fremhæver, at det sikkert er fordi "der har været så meget andet" – men samtidig kan de heller ikke rigtig lide at "blive ved med at minde medarbejderne om det". Så disse familier efterlyser en større opmærksomhed på, at alle familiens mål bliver hørt – og at man vender tilbage til dem, og checker af om de stadig er relevante - såfremt andre ting prioriteres højere i starten af forløbet.

"Jeg har bedt om hjælp til noget helt konkret, men det har de ikke taget fat i endnu. Og nu skal jeg vente 1 måned, fordi sagsbehandleren har for travlt. Jeg ved ikke, om de har glemt det, men der er måske nogen ting, som er vigtigere end det"

"Jeg kunne godt have tænkt mig, at de var gået lidt mere ind i familiesamspillet, og børnene havde været mere på banen. Det var ikke fordi vi aftalte, at vi ikke skulle arbejde med det, men det blev bare aldrig rigtig til noget. Jeg ved ikke hvorfor. Måske synes de ikke, at der var behov for det. Men det kunne jeg egentlig godt have tænkt mig"

Dette eksemplificerer et andet dilemma i behandlingen: prioriteringen af mål. Der kan være mål, som familien finder vigtige, og der kan være andre mål, som behandlerne finder det afgørende at starte med for at sikre barnets trivsel. Denne "målforhandling" og afstemning af forventninger er en vigtig del af processen med familien.

For det andet fremhæver nogle familier, at medarbejderne godt må "holde mere fast". Flere af familierne beskriver en hverdag præget af kaos og akut opståede problemstillinger, som man har lyst til at snakke om. Men de fremhæver, at det er vigtigt at medarbejderne hjælper dem med at holde fast i de mål, der er sat, og følger op på de aftaler, der er lavet "ellers kommer det hele hurtigt til at sejle fuldstændigt, og man kan snakke i timevis om alt muligt andet". Nogle familier kunne således godt have brugt endnu mere fokus på målene i samtalerne – og at medarbejderne havde "styret" dette mere, så man måske havde nået flere mål i forløbet.

5.7. Metoder og redskaber i behandlingen

Der er forskelligt for de interviewede familier, hvor hyppig kontakt de har haft med projektet, samt hvilke dele af tilbudet, de har gjort brug af. Nogle familier har fået hjemmebesøg, andre er mødt op i projektets lokaler og andre igen ville hellere mødes i lokalcentret, da det var tættere på hjemmet. Nogle familier er mødt til samtaler 2-3 gange om ugen i perioder – mens der for andre er gået to uger eller længere tid imellem samtalerne. Nogle har gjort brug af Børnegruppe, Kvindegruppe, er blevet optaget på video (Marte Meo) eller har lavet aktiviteter udenfor huset – mens andre udelukkende er mødt til familiesamtaler. For nogle har samtalerne været for hele familien samlet – mens andre også har modtaget parsamtaler, børnesamtaler eller individuelle samtaler ved siden af. Interviewene afspejler således, at tilbudet i høj grad er blevet tilrettelagt ud fra den enkelte families/det enkelte individs behov og ønsker. Samt at tilbudet ofte har skiftet karakter i hyppighed og indhold undervejs i forløbet.

I det følgende vil jeg gennemgå forskellige metoder, redskaber eller dele af behandlingen. Der er lagt stor vægt på familiernes oplevelse af, hvad der har været brugbart i behandlingen.

Relationen til behandlerne

Generelt beskriver familierne en god relation til familiebehandlerne, som oftest beskrives med ord som ”søde og imødekomende”

Når forældrene skal beskrive, hvad de har fundet rigtigt brugbart hos medarbejderne – eller i relationen til medarbejderne – er det følgende der fremhæves:

- at man føler sig godt tilpas og slapper af i deres nærvær
- at de er meget dygtige og professionelle – men samtidig menneskelige og personlige
- at medarbejderne lytter, forstår dem og tager dem alvorligt
- at medarbejderne kan tage forskellige roller og hjælpe med forskellige ting (f.eks. i makkerskaberne, hvor de to medarbejdere kan have forskellige roller og opgaver)
- at medarbejderne er gode til at forklare, give vejledning og viden til forældrene
- at medarbejderne er gode til at stille spørgsmål, så man selv finder svaret
- at medarbejderne er gode til at acceptere forældrenes egne løsninger

Generelt beskrives relationen altså som god. Dog synes én familie at have registreret en interessant forskel imellem socialrådgivere og psykologer i samarbejdet.

”Jeg har lagt mærke til – og jeg ved ikke om det er fordi at psykologer er lidt bedre til at passe på sig selv. Men dem der er socialrådgivere, synes jeg har brugt sig selv meget, har fortalt mange ting om sig selv. Og det kan selvfølgelig være hårdt på sigt at bruge sig selv så meget i sit arbejde. Men det tror jeg bare har været rigtigt godt i forhold til sådan én som mig. Det har været meget vigtigt at kunne se, at de også er mennesker”

Det er et gennemgående træk i beskrivelserne, at familierne på den ene siden finder medarbejderne meget dygtige og professionelle – og på den anden side synes de er

menneskelige og giver noget af sig selv i arbejdet. En balance, som kan være vanskelig, men som familierne lægger meget stor vægt på, som en afgørende del af behandlingsforløbet (både i forhold til familiesamtaler, individuelle samtaler og gruppeforløb). Dette stemmer i øvrigt overens med socialforskeres konklusioner i andre undersøgelser, hvor netop det menneskelige aspekt i den professionelle relation fremhæves som vigtig i.f.t. klientkontakt³.

De terapeutiske samtaler

Familierne finder samtalerne gode og brugbare. Jeg har spurgt familierne hvad de især finder brugbart i samtalerne. Det følgende er således familiernes opfattelse af tilgang og metode i samtalerne – og kan efterfølgende sammenlignes med de intentioner der ligger i projektet.

1) At have fokus på det positive og rose hinanden

Noget af det familierne fremhæver aller mest er medarbejdernes fokus på ressourcer, kompetencer og succeser – samt det at få ros for den indsats man gør. Dette opleves som meget ”anderledes” af familierne i forhold til, hvad de før har oplevet – men også som utroligt brugbart.

”Her er de gode til det, man selv burde gøre. Det er at rose folk, for det de har gjort og for den måde de er opmærksomme på. Så ros i sig selv er en god ting, fordi det er det, man får selvtillid af. Og det er også et spørgsmål om, at folk får deres selvtillid tilbage. og det kan jeg mærke, når man kommer ind ad døren, så får man selvtilliden tilbage. Og det er nok til, at man går hjem og spekulerer og siger, jo det kan være jeg skal prøve det, når jeg kommer hjem. Fordi du får en selvtillid, fordi du får ros for det du laver. Eller skal vi sige anerkendelse, ikke, så er anerkendelse og ros jo gode ting og den eneste måde at komme frem på”

”De er gode til at holde fast i det, vi ligesom prøver at aftale overfor hinanden og få samlet op på, hvad vi har fået gjort og hvordan det har været, og det synes jeg er rigtig godt. Fordi det er jo de der positive ting, vi skal se på igen, hvorimod det ofte er de negative ting man bruger igen og igen.”

”Jeg bliver rost meget heroppe, fordi jeg selv kommer med de ting. Jeg siger: sådan vil jeg egentlig gerne have det, hvordan kommer jeg til at få det sådan? Og så roser de mig så meget, som jeg aldrig nogensinde er blevet rost før, så jeg bliver sådan helt...Jeg føler det er helt skamrosning, fordi jeg er ikke vant til at blive rost, så jeg bliver sådan helt, uha. Og jeg føler, jeg får helt liv inde i mig. Og når jeg går herfra, så har jeg det jo godt med mig selv, ikke, og så er jeg 5 cm. højere. Og så kan jeg mærke, jamen altså nu har jeg det godt. Og jeg kan faktisk leve på det, indtil jeg kommer igen”

Mange af familierne fortæller også om, hvordan de selv er blevet meget mere opmærksomme på og bedre til at rose hinanden og deres børn – og at de tydeligt kan se positive effekter af dette, hvilket der vil blive givet eksempler på i det senere afsnit om familiernes oplevelse af udbytte.

³ Se f.eks. Lars Uggerhøj: ”Hjælp eller afhængighed”. Aalborg universitetsforlag 1996.

Det er således lykkedes at gennemføre projektets idé om positiv tænkning og ressourceorientering – hvor fokus sættes på at få det frem, der virker, og gøre mere af dette, frem for at fokusere på problemerne.

2) At vise forståelse og tillid

Det fremhæves som afgørende for familierne, at de har mødt forståelse for deres situation og tillid til, at de nok skulle klare sig igennem – samt at de vil det bedste for deres børn og familie.

“Det bedste har været at de stolede på os. Det er meget vigtigt. De har stolet på os 100 % og på den måde føler man sig ikke så svigtet efter de negative ting, man har oplevet. Det er deres tillid, at vi har kunnet klare det og kunne holde vores familie samlet. Det har været af stor betydning for os. Fordi så ved man også, at de vil det kun godt for os, og det bedste for vores børn (...) Så jeg vil sige at de er meget meget forstående i det aller højeste niveau. Det er rigtig godt”

”Jeg er så glad for, at jeg har den støtte, som jeg har fået heroppe. Jeg har aldrig fået mere støtte end denne her, ikke engang fra mine forældre”

At formidle tro på, at familierne selv har vilje og evne til at ændre på deres situation og gøre det bedste for børnene er således også noget familierne har oplevet og lægger vægt på.

3) At selv finde frem til løsninger

Samtidig med at familierne giver udtryk for stor taknemmelighed over at have fået støtte og opbakning i projektet, er det bemærkelsesværdigt at de lægger meget stor vægt på i fortællingerne at betone, at det faktisk er dem selv, der har gjort arbejdet og de selv har fundet frem til løsninger på deres problem.

”Lige fra start af har jeg bedt om at snakke med en psykolog. De ville faktisk fraråde mig det, de synes det nok ville blive for meget for mig at have kørende, men jeg ville gerne. Jeg insisterede på det og jeg fik det(...) Men jeg ved faktisk ikke, hvad hun gjorde. Men hun fik mig da til at træffe beslutningen. Hun skubbede mig i hvert fald derhen. Hun gav mig nogle forslag til løsninger. Men dem kunne jeg slet ikke bruge, så dem prøvede jeg ikke. Men det fik mig til at tænke over hvordan jeg gjorde tingene. Og så besluttede jeg mig bare for at lave det om. Så det var mig selv der gjorde det. Og så sagde jeg det bare sådan til hende, at jeg havde taget en beslutning. Og så spurgte hun mig, om jeg troede på, at jeg kunne holde det. Så sagde jeg, at ja, det kan jeg. Og så sagde hun, er der så grund til at tage flere psykolog samtaler. Så sagde jeg nej. Så det var min egen beslutning, der gjorde det.”

”Det er det, at de bekræfter mig i de ting, som jeg gør, og når jeg selv kommer med forslag. Og hvis de synes, at det skulle være noget andet, så siger de også det. Men der er ikke nogen, der siger: Du SKAL, fordi det er der blevet gjort så mange gange. Det er mere noget med, nu sætter vi os lige ned og slapper af, og så finder vi en løsning. Og så spørger de mig om nogle spørgsmål, hvor at jeg faktisk selv finder løsningen ud fra de spørgsmål, som de kommer med. På den måde har jeg fået lov til selv at gøre det, og det betyder meget for mig, fordi ellers har jeg oplevet hele det sociale væsen som nogen, der bestemmer over mig, og jeg har været her siden jeg var 18.”

Flere familier udtrykker dette med ord som: ”Jeg ved jo bedst, hvad løsningen er på mit eget problem”. Interviewene viser således, at det er lykkedes at gennemføre den planlagte tilgang, hvor familierne oplever sig som eksperter på eget liv, og ser sig selv som handlende individer i forhold til en forandring af deres situation.

4) At kunne inddrage forskellige perspektiver

En anden ting som fremhæves af en del forældre er, at samtalerne er med til at give forældrene nye perspektiver på deres situation. Det kan være et spørgsmål om:

- at ”give børnene stemme”, så forældrene bedre kan forstå barnets perspektiv,
- at give plads til at partneren kommer til orde, så forståelsen for den anden parts situation øges
- eller at høre om andre menneskers perspektiver og erfaringer for at kunne sætte sin egen situation lidt i relief i.f.t. andres.

”De fik mig til at forstå nogle ting. De sagde: tænk på, hvis du nu var din søn. Det har jeg aldrig gjort før. Altså prøvet at forestille mig, at jeg var min søn den dag. Ligesom en dag, hvor der var et stort skænderi, fordi vi var på besøg og min søn ville ikke med hjem. Men så sagde de (medarbejderne, red.), har du ikke tænkt dig, at han har haft en god dag, og så vil han blive længere, og så lige pludselig sagde du: vi skal hjem nu – og samtidig kom der en anden dreng og drillede ham. Sådan har jeg slet ikke tænkt. Jeg har bare skældt ud og råbt af ham:” Hør nu efter, vi skal hjem nu”. Så jeg har lært, at det er vigtigt, at jeg forbereder ham på det f.eks. hvis vi skal gå. Hvis jeg siger: ”Vi skal gå om 5 min.” Så virker det”

En familie med ægteskabelige problemer forklarer det således:

”Det har faktisk hjulpet. Fordi her spørger de om mit synspunkt og hendes synspunkt. Min forståelse og hendes forståelse. Og så sammenligner de det hele på tavlen. Det er ligesom at give lektier til små børn. Men det virker. Og det er faktisk noget, vi har brug for, fordi ellers kunne vi ikke klare vores problemer selv hjemme. Så herfra får vi rettet på vores holdninger og synspunkter. Som måske set fra min side er rigtige, men set fra min kones side er forkerte. Vi får en retfærdig forståelse overfor hinanden.”

Her lægger familierne altså vægt på at perspektiverne fra de øvrige familiemedlemmer inddrages og dermed giver andre vinkler på en livssituation, som måske opleves som meget fastlåst og ”uløselig”. De nye perspektiver kan efterfølgende føre til nye handlemuligheder og ændret adfærd – sådan som familierne beskriver det.

5) At give viden tilbage til familien

Flere familier fremhæver det positive i, at de får ”gode råd” og ”vejledning” af familiebehandlere. Dette kunne jo betyde, at det er medarbejderne der fortæller familierne, hvad de SKAL gøre. Men når familierne spørges nærmere ind til dette, har de fortsat oplevelsen af, at de selv bestemmer om de vil bruge de gode råd eller ej. Samtidig giver flere dog udtryk for, at det er befriende, at man kan bede nogle professionelle om et godt råd, da man godt kan føle sig meget alene med problemerne og usikker på, hvad man skal gøre.

Når man kommer tættere på temaerne viser det sig, at en stor del af de ”gode råd” handler om at give konkret viden eller undervisning til forældrene f.eks. om børns psykiske udvikling, om opdragelsesmetoder, om konflikthåndtering, om konsekvenserne af vold mod børn, om psykisk sygdom hos barnet og sygdommens betydning for barnets reaktioner o.lign.

”Det har jo meget været sådan noget med: virker det eller virker det ikke? Og hvis ikke det virker, så prøver vi noget andet. Men også at få vendt nogle objektive ting, eller hvad man skal sige, om det er sundt eller godt for barnet. Ikke fordi at der findes en facitliste – men at få snakket med nogle professionelle mennesker om tingene”

”Nu er der jo noget med, at man ikke skal have for mange gode råd, ikke. Og det har de netop ikke gjort. Jeg har fisket efter nogle gode råd nogen gange, og der synes jeg faktisk, at de har været meget gode, og jeg synes også de har sagt nogen gange: spørger du efter et godt råd? Og der synes jeg, de har haft rigtig stor respekt for det, eller har været gode til at høre, hvor det måske er, at mine svage punkter ligger. Så hvis jeg har bedt om et godt råd, har jeg også fået det... Så det er ikke det der med, nej vi må overhovedet ikke give gode råd, du skal finde ud af det hele selv. Så kunne man jo godt stå og føle sig lidt lost og usikker. Men samtidig har de også været lidt hårde ved mig. De har også holdt lidt fast i at, hvad vil DU gøre ved det her.”

En del af en empowerment-tankegang er jo netop at give viden tilbage til folk, så de selv bliver i stand til at handle på deres situation. Og jeg synes at familiernes fortællinger bekræfter, at den vejledning de har fået, har gjort dem i stand til selv at tænke over deres situation og træffe beslutninger. Der er dog også eksempler på akutte situationer, hvor familier har været i krise, og hvor det har været nødvendigt for medarbejderne at yde krisehjælp, tage over og være mere handlende omkring familierne i konkrete situationer – for at sikre børnenes velfærd.

6) At arbejde med hele familien.

Nogle af familierne fremhæver, at det er godt, at man i projektet arbejder med hele familien samlet – frem for f.eks. at arbejde med børn og forældre hver for sig.

”Jeg kan ikke se, hvorfor vi ikke skulle være med alle sammen. Vi har ligesom lært at kunne sige tingene foran hinanden, så jeg kan ikke se hvorfor de skulle snakke med børnene alene. Det er sundt nok for mig at høre, hvad børnene siger – og omvendt”

Flere familier fortæller også om gode erfaringer med, hvordan børnene er blevet inddraget i behandlingsforløbet – enten gennem spil og aktiviteter eller direkte i samtalerne.

”Jeg kom sammen med min søn. Men i starten legede han bare. Men da han havde været her nogen gange, jeg ved ikke om det var 2. eller 3. gang, så satte han sig ned og var med ved bordet, så var det interessant. Og så skulle han lige pludselig også have en mappe, og så blev det rigtig interessant, fordi så blev han draget ind i det, og det har været en god ting”.

Nogle af familierne giver dog udtryk for, at de mener der er blevet lagt for megen vægt på at arbejde med hele familien samlet – og de mener, det kunne have været

brugbart for dem, hvis der blev taget nogle samtaler med forældrene individuelt eller børnene alene.

Brug af Scott Millers "Scoreskemaer"

Alle familierne er blevet præsenteret for Scott Millers såkaldte "Scoreskemaer" – et "siden sidst-skema" (ORS) og et "udbytte af samtalen-skema" (SRS)⁴. Hos nogle familier har skemaerne indgået som fast rutine ved hver eneste samtale (start og slut) – mens andre familier kun har mødt skemaerne et par gange undervejs i forløbet.

De interviewede familierne deler sig i to lige store grupper. Den ene halvdel af familierne synes godt om skemaerne, og finder dem brugbare på flere forskellige måder.

For det første nævner flere familier, at "siden-sidst-skemaet" får dem til at tænke og reflektere en ekstra gang over, hvordan de har haft det:

"Jeg kan godt bruge dem, altså når jeg sidder og laver skemaet, så mærker jeg lige efter, specielt ift. mig personligt, hvordan jeg har haft det i løbet af ugen."

Familierne giver også udtryk for, at skemaerne ofte giver anledning til – eller kan danne udgangspunkt for – en brugbar snak og refleksion over forløbet sammen med medarbejderne:

"Jeg får jo også noget ud af det, fordi medarbejderne ser jo de papirer, jeg har krydset af, og så ser de, hov den ligger lavt nede, og så spørger de jo, hvorfor ligger den der? Og så kan man jo give en forklaring. Og det synes jeg er dejligt, så der er ikke noget, der bliver fejlet ind under bordet eller noget som helst. Så jeg synes, det er rigtig godt. Vi har også snakket om, hvordan det har udviklet sig. Fordi der er jo meget stor forskel nu i forhold til før. Det bliver jo bedre. Det er jeg jo også meget stolt af".

I forhold til "udbytte af samtalen-skemaet" gør det samme sig gældende – nemlig at skemaet starter en refleksion over samtalen/mødet:

"Det jeg får ud af skemaet er, at jeg lige tænker over, hvad det har været for et møde, altså har jeg fået det at vide, jeg gerne ville have og går igennem den der huske liste man ligesom møder op med"

⁴ Scott Miller har udviklet to skemaer, som benyttes i.f.m. de løsningsfokuserede samtaler. Det ene skema (ORS) udleveres, når familien/personen ankommer, og alle familiemedlemmer udfylder hvert sit skema, hvor de besvarer hvordan de har haft det siden sidst med sig selv, familien, det sociale netværk og på arbejde/skole. Det andet skema (SRS) udleveres, når samtalen afsluttes, hvor familien/personen vurderer udbyttet af selve samtalen. Skemaerne består af skalaer fra 1-10. Resultaterne fra de enkelte skemaer kan efterfølgende plottes ind i en graf, så man kan se udviklingen – både i personens trivsel gennem forløbet og i tilfredsheden med samtalerne. "Filosofien" er, at hvis der ikke sker en positiv udvikling, må man ændre på metoderne/behandlingen og gøre noget andet, end det man gør nu.

Samtidig gør nogle familier opmærksom på, at dette skema kan være en hjælp til familier, som er lidt ”generte”, og som måske ikke selv kan lide at påpege, at udbyttet af samtalen ikke har været så stort:

”Jeg synes faktisk, det er en god ting at have. Fordi selv om man har snakket med dem mange gang, så er man selvfølgelig genert stadigvæk, og får ikke rigtigt fortalt det, hvis jeg ikke rigtigt får det, som jeg har brug for. Men så behøver du ikke sige det, du kan bare krydse af. Og så er de jo professionelle, så kan de jo se det, hvis man krydser lavt. Så kan de se, OK, det her går ikke godt. Så det er faktisk meget smart for dem, som ikke tør sige så meget, som er lidt genert. Jeg kan f.eks. ikke lide, hvis jeg allerede har sagt, at jeg har et problem, så kan jeg ikke lide at sige det igen og igen og igen. Så på den måde kan man ligesom minde dem om det”

Resultaterne fra skemaerne kan samles og benyttes til at spejle en udvikling over tid i forløbet (eventuelt via en grafisk fremstilling). Denne sammenlignende brug af skemaerne giver flere familier udtryk for er meget brugbar for dem:

”Jeg synes det er godt. I starten tænkte jeg, hvad er det? Men vi har brugt det tre gange. Og den anden gang, vi brugte dem, der kunne jeg også se, hvad betydningen, hvad meningen er med det. Fordi så kunne jeg selv mærke, hvor jeg er henne. Jeg kunne huske, hvor jeg er startet. Jeg startede på 5. Og så i midten (af forløbet) gik det højere op til 8. Og så kan man selv mærke det, og man bliver også glad for at sidde og skrive det. Fordi da vi startede var det selvfølgelig trist at skulle sidde og skrive hvor dårligt jeg har det. Men nu er det bedre.”

”Efter projektet er slut, så er jeg jo glad for at se det. Hvor jeg kan huske at jeg startede på en minus 10 – det prøvede jeg at opfinde første gang, jeg så det her skema – og så slutte af oppe i den anden ende. Det var selvfølgelig rart for én selv, fordi man nogen gange glemmer, hvordan man har haft det. Og faktisk synes jeg mit liv ligner sig selv for ½ år siden. Men så kan jeg jo stadigvæk sætte mig ned og sige OK, der var nogen der tvang mig til lige at sætte nogen tal der, og det har jo egentlig været godt.”

Den anden halvdel af de interviewede familier finder dog ikke skemaer brugbare for dem.

Flere af disse familier giver udtryk for, at de bare udfylder skemaerne af høflighed – fordi medarbejderne gerne vil have det – men at de ikke tror på deres værdi og derfor heller ikke tænker særligt meget over, hvor de krydser af:

”Jeg synes ikke noget om dem (skemaerne). Jeg kan ikke se, hvorfor vi får stukket sådan et ud. Jeg synes det er åndssvagt. Jeg kan ikke se hvad det skal bruges til. ”Samtalen giver mig håb”. Nej men det er nogle åndssvage spørgsmål, jeg kan ikke lide spørgsmålene. Altså, jeg har bare krydset dem af, fordi at det skulle man, og det var så det. Jeg forstod heller ikke rigtigt, hvad det skal bruges til.”

”Det kan godt være, at de kan bruge de der skemaer til noget, men det er ikke noget der tiltaler mig. Så jeg er ligeglad med dem. Jeg kan sagtens slå et kryds. Men jeg synes ikke det siger noget. Jeg sætter bare det samme sted hver gang”

Andre nævner, at de finder det forstyrrende i samtalen med alle disse papirer – og at der går meget tid med det, som man hellere ville bruge til noget andet:

”For det første synes jeg, det har været forstyrrende. Også fordi at det er helt nyt og de har jo også lige skulle vænne sig til at bruge dem, og det er så ikke alle dage, de har husket det og så skal man sådan...jamen jeg synes de har taget meget tid også at komme i gang på. Det kan jo være forskelligt, hvad der ligger til grund for, hvorfor man sætter de her tal. Så jeg synes alligevel, at jeg har skulle bruge meget tid på at forklare, hvorfor jeg sætter tallene her (...) Så jeg ville nok hellere spørges i stedet og snakke om, hvad der er sket siden sidst.”

Det nævnes også, at såfremt man virkelig havde været utilfreds med samtalen og forløbet, så er det ikke sikkert man ville kunne lide at krydse det af

”Nu synes jeg, at de fleste møder har været gode – men jeg ville nok heller ikke kunne lide at krydse af, hvis det havde været et dårligt møde. Det tror jeg faktisk ikke, man kan lide. Det ville være menneskeligt forkert, en snert af dårlig samvittighed, det er det samme som at sige, at de var pissetårlige til at afholde det møde(...)Og der synes jeg, at det andet skema er mere realistisk et eller andet sted, fordi der forholder man sig til sig selv og sit eget liv ikke, der begynder man ikke at involvere andre mennesker”

Nogle gør også opmærksom på, at de ikke kan se, hvad skemaerne kan bruges til, fordi de kun viser nogle tal og mangler alle de forklaringer der skal til, for at forstå tallene og udviklingen bag:

”Altså for mig personligt har de været gode nok, men jeg synes ikke de siger så meget om projektet. Hvis du skal bruge dem til at finde ud af, om kurven vipper op eller ned for personen, så kan man godt bruge det. Men andet synes jeg ikke. Og hvis det er det, det skal bruges til, så er de gode nok. Men hvis man vil have mere ud af dem, så synes jeg ikke de giver noget billede af forløbet som sådan – med mindre man sidder med journalen ved siden af, som forklarer, hvad der så er blevet snakket om i dagens løb og hvad man skal arbejde med til næste gang.”

Det er værd at hæfte sig ved, at halvdelen af familierne således ikke finder skemaerne brugbare – måske tværtimod finder dem forstyrrende – og har svært ved at se en mening med at udfylde dem.

Kombineret med min observation af arbejdet i de fire teams tegner der sig et billede af, at familiernes oplevelse af skemaernes brugbarhed bl.a. hænger sammen med to ting:

- om medarbejderne har formået at give skemaerne mening for familierne. Dette lykkes bedst, hvor medarbejderne bruger skemaerne aktivt i samtalen – det vil sige kommenterer på dem, sammenligner udviklingen og sammenholder dette med de opstillede mål.
- om medarbejderne selv er overbeviste om skemaernes brugbarhed. Der ses således en sammenhæng mellem de familier, som ikke synes om skemaerne – og så de medarbejdere, som heller ikke finder skemaerne særligt brugbare eller selv er noget famlende/usikre overfor brugen af dem.

Sammenfattende kan man således sige, at den nuværende brug af skemaerne ikke nødvendigvis giver mening for familierne. Ønsker man at de skal give mening – eller er det nok, at skemaerne er brugbare for behandlerne? Såfremt man ønsker at skemaerne også skal give mening for familierne vil det være hensigtsmæssigt, at medarbejderne selv ”overbevises” om brugbarheden – samt eksperimenterer videre med måder at inddrage skemaerne eller resultaterne direkte i behandlingen.

Brug af Journaler i behandlingen

Ved projektets start aftalte man at arbejde med åbne journaler som en slags ”familiens dagbog”, som familien eventuelt selv kunne være med til at skrive i – og som skulle udleveres til familien efter hver samtale. Journalen skulle beskrive samtalerne indhold og de aftaler, som blev indgået – bl.a. om de ”hjemme-opgaver” som familien skulle arbejde med selv inden næste samtale. Samtidig skulle journalen være en dokumentation af det, som er arbejdet med under forløbet og de beslutninger, som er truffet.

Interviewene med familierne tyder på, at praksis omkring inddragelse af familien i journalskrivningen har udviklet sig anderledes end oprindelig planlagt. Det er således kun nogle af familierne, som har læst deres journal – og de har ikke selv skrevet i den.

Nogle familier giver udtryk for, at de ikke føler behov for at læse, hvad der skrives, idet de har fuld tiltro til medarbejderne og er sikre på at de skriver ”det rigtige”.

De familier, som har læst deres journal/dagbog bekræfter denne opfattelse, idet de er fuldt tilfredse med det, der står, og ikke finder anledning til at rette i det.

”Jeg læser det og ellers sender de det i email. Om jeg godtager det og alt det der. Selvfølgelig gør jeg det. Det er jo positivt og rigtigt, det der bliver skrevet. Der har ikke været noget. Og det kommer der heller ikke tror jeg. Fordi de er gode til deres arbejde”

”Når jeg har fået dem har jeg tænkt, nej hvor spændende at sidde og læse om, hvad vi har snakket om. Jeg har kun rettet i det én gang, tror jeg, for jeg synes det er fint, det der står”.

Dem der løbende har modtaget og læst journalen gør dog opmærksom på, at det er mest brugbart, hvis man får referaterne kort tid efter samtalen er afholdt – i stedet for at der går lang tid imellem.

”Men der skal ikke gå så lang tid inden man får dem, så er der for mange sider og samtaler på én gang at skulle læse igennem. Jeg har fået dem i 3-4 omgange og har ikke engang fået den sidste omgang endnu (...) Hvis der ikke gik mere end 1 uge eller 2, før jeg fik referatet fra sidst, så ville jeg måske være – fordi jeg selvfølgelig læser det ligeså snart de er gået – så ville jeg måske være bedre til at holde fast i nogle af de emner, vi har talt om. I stedet for at jeg bare er startet på noget nyt, hver gang vi har set hinanden. Jeg ved godt, at det er dødsygt papirarbejde – men det ville måske have hjulpet mig til at strukturere min tid bedre.”

De familier som læser journalen/dagbogen giver således udtryk for, at det er rart at læse og at de kan genkende det, der står. Samtidig fremhæver de, at det skrevne også kan være brugbart for dem - såvel undervejs i forløbet i forhold til at fastholde temaer og arbejdsplaner – som efter udskrivning fra projektet, hvor journalen/dagbogen kan læses igennem igen og benyttes til at huske på de redskaber, der blev præsenteret undervejs. En familie, der netop er afsluttet beskriver det således:

”Jeg tror måske lidt, jeg har en ”bunke” med heroppefra, som jeg sådan lige skal arbejde lidt igennem i løbet af sommeren. Og så sige til mig selv, at der er nogen dage, hvor jeg ordner alle mine praktiske ting, og så er der dage, hvor jeg bare sidder i sofaen og læser nogle af de ting, der er blevet snakket om (...) Jeg har jo alt det der journaler, som jeg kan sidde og kigge igennem, og finde nogle af de ting, som vi har lavet. Og så prøve at huske mig selv på nogen af de ting og de redskaber jeg har fået”

”Grøn Bølge” – og hjælp til sociale/praktiske problemer

En anden vigtig intensjon i projektet har været helhedsorienteringen og en hurtig indsats omkring familiens samlede livssituation og levekår. I den forbindelse introducerede projektbeskrivelsen begrebet ”Grøn Bølge”, som indebærer en hurtig handling og koordineret indsats på tværs af forvaltninger omkring familiens samlede situation, således at der så vidt muligt bliver iværksat en samtidig indsats i forhold til f.eks. familiens bolig-, skole- og arbejdssituation, hvis det viser sig, at der er behov for dette sideløbende med familiebehandlingen.

De interviewede familier giver udtryk for forskellige erfaringer omkring denne del af projektet. Nogle familier har fået megen hjælp til løsning af sociale problemer f.eks. hjælp til ny bolig, økonomisk rådgivning, praktisk hjælp i hjemmet, helbredsmæssig afklaring, nødvendige indkøb til hjemmet (enkeltydelser), igangsættelse af fritidsaktiviteter, erhvervsafklaring – herunder også udarbejdelse af ressourceprofiler og pensionsansøgninger, koordinering omkring misbrugsbehandling m.v.. De områder, som der er ydet hyppigst vejledning/koordinering omkring er:

- økonomiske forhold / enkeltydelser
- uddannelses-/jobafklaring
- boligforhold
- strukturering af dagligdagen
- børns daginstitution/skole

Som eksempler kan nævnes at 2 forældre er kommet i arbejde/uddannelse, 1 er startet i aktivering og 1 har fået førtidspension. Der er 5 familier, der har fået en ny bolig under forløbet. Disse familier oplever helhedsorienteringen i projektet som en klar fordel.

”Det er den der effektivitet, der er her i forhold til bistandskontoret for eksempel. Fordi alle menneskene er samlet her, når man har brug for det, altså psykologer, sagsbehandlere, pædagoger...så tingene går hurtigere. Man skal ikke gå rundt og spekulere og tænke, man kan få et prompt svar hurtigere. Det vil jeg nok sige er den største fordel, man kan mærke der ligesom sker noget (...) De har sgu vist, at de kan nogen ting. De får gjort noget ved de praktiske ting, altså det der med, at når nogen skal godkende og ditten og datten og skemaer udfyldes. Der er ikke noget, der bliver syltet”.

Faktisk udtrykker et par af familierne at denne hjælp til forbedring af sociale levekår har været det vigtigste ved projektet – og de vurderer at dette har haft større betydning for ændringerne i familien end de terapeutiske samtaler. Dette gælder f.eks. familier, som under forløbet har fået en ny bolig samt én af de forældre, som er kommet i gang med uddannelse. Da størstedelen af forældrene er på overførselsindkomst bør et fokuspunkt i den videre metodeudvikling være, hvordan man kan medvirke til en meningsfuld hverdag for forældrene.

Men der er også familier som giver udtryk for, at de synes der bliver lagt mest vægt på samtalerne, og at de ikke har fået den hjælp til øvrige ting, som de oprindeligt havde forventet.

”Jeg havde en forestilling om, at projektet kunne hjælpe med at samle alle instanser. Men den holdt bare ikke. Og jeg fik ikke den hjælp, jeg ville have. Den stoppede bare her ikke, så jeg følte mig ikke rigtig hjulpet (...) Jeg fik bare at vide, at det kunne jeg da selv ordne. Det var så der, hvor jeg brugte tre dage, og det er her, hvor det bliver et mareridt at være i det sociale ikke. Jeg brugte tre dage, og jeg brugte flere timer på at prøve at komme igennem og snakke med min socialrådgiver, duut duut. Det er så vanvittigt, selv i modtagelsen bliver den (telefonen) ikke modtaget, vel. Jeg havde håbet på, at det kunne gå lidt mere smooth her, ikke, men det var ikke rigtig den oplevelse jeg havde”.

Så familiernes oplevelse deles her i to grupper. Én gruppe, som synes de har fået megen hjælp og det har været rigtig vigtigt og brugbart – og en anden gruppe som godt synes de kunne have fået noget mere hjælp til praktiske ting.

Familieøvelser og -aktiviteter

De fleste af de interviewede familier har deltaget i familieaktiviteter – enten i form af opgaver, spil, fællesspisning el.lign. Aktiviteterne er foregået i tilknytning til samtalerne (enten i projektets lokaler eller på hjemmebesøg) – eller som udflugter med familien uden for huset.

Familierne har oplevet flere forskellige formål med disse aktiviteter. I forhold til aktiviteter/spil/familieopgaver i tilknytning til samtalerne beskrives dette bl.a. af familierne som en god måde til at få inddraget børnene i forløbet.

”Jeg synes specielt det var fedt, at de kom med et spil. Fordi så gik børnene og glædede sig til det. Det var ikke sådan, det skulle ikke hele tiden handle om, at vi skulle holde møder og være alvorlige. Børnene glædede sig meget til at sidde og spille med dem, så det syntes de var rigtig fedt, så det var højdepunktet på hele dagen”

I forhold til aktiviteter/udflugter uden for huset beskrives flere forskellige formål.

En udflugt i starten af behandlingsforløbet blev oplevet som en god måde at lære hinanden at kende på – både børn, forældre og medarbejdere - og samtidig fik børnene lært hvordan man opfører sig, når man spiser på ”rigtig restaurant” – noget de aldrig havde prøvet før.

Et gennemgående formål med mange af aktiviteterne uden for huset er, at forældre og børn skal øve sig i at være sammen uden for hjemmet – og ofte aftales en ”opgave”, som forældrene skal øve sig på undervejs.

”Vi har været her (i FiC), vi har været hjemme hos os og så har vi så også været ude. Og det har været rigtig godt. Vi har været ovre i Parken herovre og så har vi været i Danmarks Akvarium og så skal vi i botanisk have. Så det er rigtig godt. Altså før har jeg jo aldrig været ude med min søn på den måde, det havde jeg aldrig drømt om. Bare det at komme ud og lege og sidde og hygge, det er jo ikke sådan, det ellers har været. Og han er så glad, det kan jeg mærke på ham. Han er så glad og han løber rundt. Og det har medarbejderne jo også kunne se på ham. (...) Det gør så også, at jeg har fået mere mod til at gøre det selv. Så han skal ud og opleve noget. Og jeg håber stærkt på, at jeg også vil kunne klare det uden medarbejderne. Og det tror jeg også. Jeg kan jo godt, så hvorfor skulle jeg holde mig tilbage.”

Et andet formål beskrives som, at give familien nogle gode og anderledes fælles oplevelser, som de ellers ikke ville få i en hverdag fuld af vanskeligheder.

”Det er også godt, det at de tager ud med os. Altså, jeg har ikke råd til at tage alle mulige steder hen. Men her tager vi ud sammen. Og det giver en positiv oplevelse, altså det kan jeg ikke bare gøre.”

Generelt virker aktiviteterne populære hos forældrene, og de synes de får stort udbytte af dem – både i form af gode positive oplevelser sammen med børnene – men også fordi de bliver bragt i lærerige situationer, som de ikke plejer at være i.

En af de forældre, som endnu ikke har deltaget i aktiviteter uden for huset, giver da også udtryk for, at det var en af de ting, hun godt kunne tænke sig. Både for at medarbejderne kunne opleve børnene, når de er ude. Men også fordi hun har problemer med at lave ting med sine børn alene uden for hjemmet, og godt kunne tænke sig at øve sig i og blive bedre til dette.

Brug af video (Marte Meo)

Fire af de interviewede familier fortæller, at de i forbindelse med familieøvelser er blevet optaget på video, og synes at det har været spændende og brugbart – på trods af en vis skepsis i starten

”Måden at bruge video på har været god. Nu skal det så lige siges, at jeg har overdreven kameraskræk, og det har været meget grænseoverskridende. Jeg prøvede også på at brænde dem af de første par gange. Og jeg synes absolut ikke det var behageligt. Og jeg er ikke en af dem, der vænner mig til det. Det kommer jeg ikke til. Men det har også været meget spændende synes jeg, fordi min fornemmelse af situationen har været anderledes. Altså inden har jeg virkelig siddet og tænkt, åh nej, det bliver farligt at se, hvor skidt jeg egentlig behandler ham. Men når jeg så ser de her film, så kan jeg jo godt se, at han nærmest står skoleret, når jeg ber om det. Og det har da været meget interessant at sidde og se, fordi min opfattelse af situationen har været helt anderledes.”

Flere af familierne fortæller, at det var en overvindelse at gå i gang med videooptagelserne, men at de glemte det undervejs.

”Vi har optaget på video, men den har jeg ikke nået at se endnu, hvordan det gik med os, da vi legede derinde. Men jeg glæder mig til at se den...Man glemmer hurtigt at man bliver optaget. Men idet man glemmer det, når man sidder og leger, så bliver det jo også sjovt at se, hvordan man egentlig taget er sammen med sit barn. Nu hvor man er begyndt at blive mere knyttet til barnet. Så jeg glæder mig til at se den.”

Andre familier giver udtryk for, at situationen bliver kunstig, og ikke er realistisk, hvorfor udbyttet måske ikke er så stort.

”Jeg synes det er spændende at se, men på et eller andet niveau, så oplevede jeg også, at vi er stillet anderledes op. Vi er opmærksomme på det her, det er ikke som derhjemme. Og det er ikke den tone, det ellers kommer til at løbe an på derhjemme.”

Der er således forskel på, hvor brugbar familierne finder metoden. Mens nogle fortæller, at de gennem optagelserne bliver opmærksomme på ting, som de gør godt, og som de skal gøre mere af i dagligdagen – finder andre situationen for kunstig og urealistisk og måske derfor sværere at overføre til situationer i hjemmet.

Møder / netværksmøder

Hos over halvdelen af familierne har der været afholdt møder om/med børnene på daginstitutioner eller skoler. Enten som større netværksmøder – hvor alle professionelle omkring barnet/familien har været inviteret – eller mindre møder på den enkelte daginstitution eller skole.

En mor fortæller om et netværksmøde, som FiC havde indkaldt til, og hvor både hun selv og sønnen var til stede. Derudover deltog tre personer fra skole og SFO, sagsbehandleren, to personer fra Bispebjerg børnepsyk., plejemor og to medarbejdere fra FiC. Det var således en meget stor gruppe mennesker – og man kunne forestille sig det ville virke overvældende på forældre og barn. Men moderen giver udtryk for, at det var en rigtig god oplevelse:

”Min søn han sidder bare der. Han spiller computer, men han hører efter. Jeg synes mødet var dejligt, og min søn fik også at vide, at han er en god dreng og fik masser af ros. Jeg var meget imponeret over, at han sidder der med så mange mennesker. Jeg synes det er godt at vide, at de kender min søn. Det var mest positive ting, der blev sagt, men det er også dejligt at høre”.

En anden mor fortæller, at der har været holdt møde med børnehaven, og at dette også var en positiv oplevelse. Noget af det rigtig brugbare i oplevelsen var, at FiC-medarbejderne holdt fast i de positive fremskridt i stedet for at fokusere på problemerne, som børnehaven gerne ville.

”Det har været godt, fordi der har selvfølgelig været nogen ting, hvor børnehaven så har kommet med nogen ytringer, men hvor medarbejderne så har, du ved, lige sådan rettet op på det. Og det synes jeg bare, at det er sådan det skal være. Så er medarbejderne der med det samme og giver dem tilbage: nu skal I lige høre og sådan

og sådan. Nå, jamen det var jo heller ikke sådan ment, siger de så (fra børnehaven)...Så det er rigtig godt. Der føler man sådan, at ...jeg har bare én, der kan forsvare mig. Som bakker 100 % op. Fordi havde jeg været til de møder selv, så havde jeg bare siddet der og ja-ja, det skal jeg nok, Så det er virkelig dejligt, at man har nogen, der er sådan. Fordi det er man jo heller ikke vant til, når man tænker på kommunen. Men de findes altså, har jeg fundet ud af, og de er der, og så har man ikke noget at være nervøs for og være bange for”

Der er ingen af familierne, der givet udtryk for negative erfaringer omkring afholdelse af møder – alle har været meget tilfredse med at FiC-medarbejderne har afholdt eller deltaget i diverse møder.

4.8. Gruppemetode

Ud over familiesamtaler og -aktiviteter er flere af familierne også blevet tilbudt sideløbende at deltage i et gruppeforløb. Mens de interviewede familier har været indskrevet i projektet har der været mulighed for deltagelse i en kvindegruppe og en børnegruppe. Til efteråret vil der ud over disse grupper også blive tilbudt flerfamiliegruppe/-behandlingsture.

Kvindegruppe.

Blandt de interviewede familier har 5 af kvinderne deltaget i kvindegruppen – og yderligere 2 af de interviewede kvinder fik tilbudet ved gruppens start, men ønskede ikke at deltage/mødte ikke op.

De 5 kvinder, som har deltaget, er under familieinterviewene hver især blevet spurgt til deres erfaringer. Derudover er der foretaget et gruppe-interview, hvor 4 af de 5 kvinder var samlet og i fællesskab evaluerede gruppeforløbet. Det følgende bygger på kvindernes udtalelser i begge typer af interview.

Alle 5 kvinder udtrykker generelt en meget stor tilfredshed med gruppeforløbet, som de hver især har fundet meget brugbart.

Inden gruppestart

Nogle af kvinderne nævner, at der godt kan være lidt ”fordomme” eller ”tabu” over det med, at skulle deltage i en kvindegruppe. Det er ikke noget man har lyst til at fortælle ”ude i verden”:

”Det er lidt tabu, ikke, når man kommer ud, synes jeg. Jeg har én veninde og vi snakker om hver vores gruppe sammen. Men vi er da også enige om, at de andre ikke skal vide noget om vores grupper. Fordi man bliver da også set lidt på med øjne, hvis man har problemer (...) og der er ting jeg ikke har lyst til at fortælle folk”

En af kvinderne foreslår, at noget af dette måske kunne løses ved at give gruppen et andet – og mindre tabubelagt – navn.

Kvinderne beskriver desuden en vis skepsis eller usikkerhed inden start i gruppen:

”Jeg var nervøs og var ved at ringe afbud første gang. Det er det sværeste for mig, at møde de andre, og da kan jeg nemt melde afbud. Men fordi det var heroppe i FiC, så tænkte jeg, ved du hvad, det kan du godt. Havde det været ude i byen, vi skulle mødes, så var jeg nok ikke kommet”

Det at gruppens aktivitet fandt sted i en velkendt ramme, hvor kvinderne allerede følte sig velkomne og trygge, var således med til at overvinde nervøsitet og skepsis ved start.

Noget af denne usikkerhed hang også sammen med, at kvinderne havde fået meget lidt information om, hvad gruppen gik ud på – og de mener dette kan blive anderledes ved den næste gruppe, hvor man kan lave et større informationsarbejde inden – f.eks. ved at inddrage ”gamle” gruppedeltagere, som kan fortælle om deres erfaringer og udbytte.

Selve gruppeforløbet

Kvinderne er tilfredse med indhold og form i gruppeforløbet. De beskriver, at de selv har haft stor indflydelse på valg af indhold:

”Vi har jo selv valgt dem (temaerne). Første gang var vi jo selv med til at bestemme, hvilke nogle ting vi godt kunne tænke os at snakke om. Og der blev lagt en plan over, hvordan det skulle forløbe hver gang, og så havde man mulighed for at lave indsigelse over for det. Og det var der faktisk ikke nogen, der var utilfreds med.

Indflydelsen på indholdet har været medvirkende til, at kvinderne oplever temaerne og de snakke, der har været, som meget relevante. Men samtidig lægger de vægt på, at der er sket en stram styring fra medarbejdernes side i forhold til form og struktur under selve forløbet.

”Men jeg synes, at vores tre ”voksne” har været gode til selv at kunne styre det. De har virket velforberedt, når de er kommet ind. Og har haft planer for, hvad vi skulle og hvordan vi skulle arbejde. Også den måde det har været forskelligt, vi har arbejdet på, det har været lidt rart, at der ligesom har været en variation. Fordi det har også ligesom gjort, at man har tænkt anderledes. Reflekteret anderledes”

Kvinderne lægger således stor vægt på, at medarbejderne har taget ansvar for styring af processen, har været velforberedte og har varieret arbejdsformen undervejs. Kvinderne fortæller, at det er med til at øge trygheden ved at være i gruppen, at der er styr på tingene, at man bare kan sætte sig ned og være med, at man ved at man bliver hørt og taget alvorligt og at der altid bliver samlet op og rundet af – inden man går ud af døren. At medarbejderne bevarer roen og overblikket i processen – og får rundet af til sidst - fremhæves som meget vigtigt af gruppen:

”Jeg tror, det er vigtigt, fordi vi andre kan være meget urolige med al den fortvivelse vi oplever i hverdagen. Så det kommer til at flyde hurtigere, hvis der ikke udvises ro fra dem, der har ansvaret i forhold til gruppen. Og bibeholde vores fokus. Langt hen ad vejen har vi da været længere rundt omkring nogle af emnerne i forhold til de ting, som der havde stået på planen, og så er der kørt tilbage til fokus igen, og det har været fordi, at så får vi også mulighed for at få rundet af. Fordi hvis nu vi er for

flyvske, så får vi ikke rundet af, og så render vi rundt i vores egen frustration den næste uge.”

Det fremhæves også, at medarbejderne har været med til at holde fokus på det positive og sørge for at kommunikationen i gruppen har været konstruktiv og fremadrettet:

”Det er lidt styret og at holde det positive i fokus. Det der med at dyrke, det vi kan, i stedet for det vi ikke kan. Altså, jeg tror vi kvinder lidt har en tendens til at promovere sig selv - lidt på andres bekostning. Det er jo ikke sikkert, at man selv tænker over det, når man bare kommer ind og har behov for selv at blive bekræftet. Men det kan jo godt være, man kommer til at ramme andre med en eller anden kommentar. Og sådan synes jeg slet ikke, det har været her. Det har ikke været sådan noget kaffeklub sladder”.

Kvinderne fremhæver desuden åbenheden i gruppen som vigtig – at man har kunnet snakke om alt. En medvirkende årsag til dette har ifølge kvinderne været, at også medarbejderne har deltaget personligt i gruppen:

”Det er måden, de sådan har bygget det op omkring, hvordan vi skal arbejde i gruppen. Vi har jo selv været med til at vælge temaerne, men den måde vi arbejder med det på, synes jeg er meget sjovt og spændende, en interessant måde. Og den måde de også giver sig selv, altså man kan jo ikke bare sidde der med en mur foran sig, men at de er i stand til ligesom at lukke op for deres egen godtepose og sige noget positivt om én eller anden ting. At de ikke har været bange for det hele, at de ikke har været bange for at bruge sig selv. Altså de har været meget lige”.

På denne måde har medarbejderne haft en vigtig funktion som ”kulturskabere” i gruppen:

”Det er, at de er ligesindede med os. Det er det, at de er aktive, at de er med, de er på vores niveau, de går ind på vores niveau (...) De taler ikke ned til os. De taler lige til os. Der er noget empati imellem os, eller hvad man nu skal sige. Jeg føler ikke at de er på job. Altså, vi ved godt, at de er på job, ikke. Men det står ikke skrevet i neon”.

Kvinderne fremhæver dermed en meget vigtig pointe – nemlig medarbejdernes evne til at være professionelle og personlige på én gang – og at dette har haft afgørende betydning for gruppen.

Endelig fremhæves det, at medarbejdergruppen har haft en god kombination af fagfolk, som har kunnet supplere hinanden fagligt.

Udbytte af gruppeforløbet

Alle kvinderne beskriver, at de har været glade for at deltage i gruppen og har oplevet et stort udbytte af tilbudet. Faktisk lægger de op til, at et gruppeforløb kunne være en fast del af ”udslusningen”, som kvinderne kalder det:

”Jeg ville sige, at det (gruppetilbudet) var et “must”. Det er jo en del af ens egen helbredelse. En refleksion over ens egne problemer. I en rar atmosfære bliver man jo

bevidst om, hvad der sker i ens eget liv og hvad der sker i andres liv også til dels. Man tænker jo, årh jeg har det ikke SÅ dårligt. Eller jeg har det meget værre eller det er nogle andre problemer. Ser at der er flere problemstillinger end ens egen”.

”At komme ud og møde ligesindede, komme ud og møde nogen med nogle andre erfaringer og som har prøvet nogle andre ting, og kunne lære at give og tage. Lære af andres og give af ens egne. Hjælp til selvhjælp”.

Kvinderne lægger meget vægt på den almengørelse, der er i gruppetilbudet. Almengørelsen består dels i at være sammen med ligesindede, som også har problemer, og opdage at man ikke er alene i verden. Men almengørelsen kan også bestå i, at de øvrige deltagere sidder med andre problemer end én selv, og at man synes man selv er kommet langt og dermed bliver bekræftet i, at man er på rette vej.

”Jeg har fundet ud af, at jeg faktisk har det meget godt. Og at jeg er nået langt i forhold til, hvor jeg startede for 2½ år siden. Og så kan jeg jo tydeligt se, hvor de andre gør fejl, når de fortæller”.

Samtidig synes kvinderne, at de kan lære af hinandens erfaringer:

”Jeg synes, det er ret vigtigt at man gør det her i sådan et forum, hvor alle er mere eller mindre ligesindede, hvorimod når man sidder individuelt med sin kontaktperson herude eller sagsbehandler herude, så foregår det jo på en lidt anderledes måde, fordi du er ikke opmærksom på de ting hele tiden. Du er ikke opmærksom på at fortælle det, når du sidder der, fordi det er noget der kommer op, når man sidder og lytter på andre mennesker, der kommer med deres egne problemer og erfaringer. Så dukker der mange flere ting op end når man sidder individuelt inde til møderne (...) Man bliver bevidst om ens egne oplevelser og erfaringer på en anden måde og bliver bekræftet på en anden måde (...) Det er et eller andet med, at hvis en af de andre sidder og fortæller noget i forhold til, hendes situation, så gud ja, hov, det kan jeg også bruge i min situation. Og så komme videre med det”.

De beskriver også hvordan arbejdsformen og samtalerne i gruppen har givet dem nogle redskaber, som de selv kan bruge derhjemme:

”Jeg får også nogle redskaber. Vi laver sådan en tricks-liste hver gang, når vi har haft nogle emner op. Så laver vi en liste om, hvad der har været af gode ting, der er blevet sagt. Det bliver skrevet op på tavlen, og så skriver en af dem det rent til næste gang. Det er jo noget man kan tage med hjem og tænke over”

”Da jeg lavede evalueringen sad jeg og tænkte på, at den der med ”siden sidst”, hvor vi ligesom skulle give nogle positive ting der er sket siden sidst. At prøve om morgenen eller om aftenen, hver dag prøve at se på, hvad der er sket positivt i løbet af dagen og så skrive det ned i min kalender. Det har jeg tænkt på, at det ville nok være meget brugbart for mig. For at kunne sætte fokusset lidt på de positive ting i stedet for på alt det andet, der tager meget af mit fokus, og tager meget af mine kræfter og min energi. Så det var faktisk noget jeg tænkte på, at det kunne jeg godt bruge som sådan et fremtidsperspektiv til at kigge på det, der har været positivt”.

Endelig beskriver kvinderne, at det er dejligt at være ”lige” i gruppen – og at man både kan være den, der giver, og den, der modtager – i stedet for i så mange andre situationer hele tiden kun at være den, der beder om hjælp fra andre:

”Det er jo også en lidt rar følelse, at man sidder og lytter og giver tilbagemelding på det, en anden siger, og giver noget råd og vejledning. At man ikke hele tiden sidder som den, der er modtagende hele tiden, men at man også er den givende i situationen. Det har man jo også mulighed for”

Som før nævnt betragter kvinderne gruppetilbudet som en slags ”udslusning”. Der er ingen, der har præsenteret tilbudet sådan, men kvinderne finder det velegnet til brug i slutningen af behandlingsforløbet

Altså det kom jo ret meget bag på mig, at jeg skulle sluses ud. Men jeg har lært at leve med det nu. Men jeg synes det er en god idé som udslusning fordi at det der med at ligesom vende blikket udad. Altså der er også en verden udenfor. Nu har man været fokuseret på sit eget, på sig selv og sin familie i så lang tid. Og det kunne man også godt blive ved med. Der er jo altid masser af ting at arbejde med. Men på et eller andet tidspunkt må man jo også ligesom vende blikket udad.”

Kvinderne beskriver hvordan familiebehandlingen med den enkelte familie således efter deres mening med stor succes kan suppleres med et gruppeforløb:

”Jeg synes også, at idet man er sammen med andre, så kigger man udad, hvorimod når man er sammen med familien inde hos den individuelle sagsbehandler eller kontaktperson så kigger man indad på sin egen lille familie. Derfor kan man ikke undvære noget af det, det synes jeg bestemt ikke man kan. Men jeg synes det kunne være OK at sige, jamen det her, det er en del af udslusningsprojektet for ligesom at gøre folk stærkere til at kunne overskue nogle flere ting. Og få tacklet sine problemer anderledes. Fordi problemerne er jo mangfoldige og forskellige, men der er det der med at se problemerne i øjnene, det kan jo for manges vedkommende være svært”.

Endelig beskrives det i interviewene, at gruppetilbudet også kan være med til at skabe et nyt netværk – eller i hvert fald anvise andre veje, når man har brug for én der lytter eller et godt råd - end at henvende sig til det professionelle system

”Da vi sluttede af forleden dag, så skrev jeg deres numre op, og det er da ikke sikkert at vi nogensinde ses igen mere. Men den der følelse, da vi gik derfra i fredags, der havde jeg det ligesom, nå men det kunne da være rart at ringe til nogen af de andr. Hvorimod at hvis jeg skulle ringe herop, så er det mere officielt, og hvis det nu i virkeligheden bare er, at man har brug for at sidde og sludre med en eller anden tante et par timer. Så kunne man jo så bruge én af dem. Fordi der er det jo sådan lidt mere legalt eller hvad man kan sige. Det kan jo godt nogen gange være lidt svært at gå tilbage til sit eget bagland.”

Forslag og ideer til næste gruppe

Kvinderne kommer også med en række forslag til, hvordan man kan gøre tilbudet endnu bedre næste gang.

Et mål kunne være at sikre et større og mere stabilt fremmøde blandt kvinderne. Kvinderne mener ikke, at en vis ustabilitet helt kan undgås – uanset hvor godt og brugbart tilbudet er – idet ustabiliteten hænger sammen med det kaos, der ofte er i kvindernes tilværelse. Men måske kan det mindskes ved, at man gør meget ud af at betone vigtigheden af fremmøde – allerede inden kvinderne starter. Dette kunne bl.a. gøres ved at de ”gamle” gruppedeltagere formidler dette til de nye:

”Så kunne man f.eks. hive eks-gruppen ind, hive den forrige gruppe ind til et møde og fortælle om, hvad de har fået ud af kvindegruppen. Så vi kunne fortælle, jamen vi har fået det og det ud af det, og vi synes det er vigtigt at man møder op. Så de ligesom siger, Nå Wauw. Så må vi hellere møde op. Så der ligesom opstår en eller anden form for respekt for den her gruppe. For det skal der være, den skal være omgivet med respekt, det synes jeg”.

Det nævnes også, at det ved næste hold ville være godt, hvis man ved sammensætningen af gruppen havde mulighed for at kigge på aldersfordeling blandt kvinderne eller deres børn – for at sikre et større interessefællesskab.

Som tidligere nævnt er der forslag om at give gruppen et andet navn, da ”kvindegruppe” prikker til fordomme om kvinder i krise og lilla ble. Måske ville ”Idé-banken” eller lignende vække mere positive associationer, forslår én af kvinderne.

Der er desuden forslag om ”hjemme-opgaver”, således at kvinderne skal arbejde videre med det, de har drøftet i gruppen og komme med tilbagemeldinger på, hvordan det er gået næste gang de mødes.

Endelig gør én af kvinderne opmærksom på, at det virker meget voldsomt, når familiebehandlingsforløbet og gruppeforløbet slutter samtidig. Dette betyder at man går fra et meget intensivt forløb - til ingenting.

”Den eneste ting der nager mig lidt i de her dage, det er, at jeg tror de har ligget for tæt op ad hinanden, de her afslutninger (afslutning i familiebehandlingen og i kvindegruppen). De skulle have været forskudt med nogle uger bare. Så gruppen fortsatte lidt efter. Det kunne jeg da også mærke de sidste par gange i gruppen, at folk har det sådan lidt, nå men jeg skal udskrives, det skal jeg også, gud skal vi allerede ud. Men jeg kunne godt tænke mig, at det fortsatte lidt, og man kunne se tilbage og se hvad man havde fået ud af det. Også fordi at det har været så intensivt.”

Opsamlende kan det altså konkluderes, at kvindegruppen har været meget brugbar for de 5 deltagende kvinder. Som nævnt ovenfor tjener gruppen flere forskellige formål bl.a.:

- almengørelse
- lære af hinandens erfaringer
- holde fast i den positive tænkning
- rette blikket ”udad”
- få anerkendelse fra andre
- danne netværk

Kvinderne lægger op til, at et gruppetilbud bør være en fast del af ”udslusningen” for alle der har lyst til at deltage.

Børnegruppe:

Tre af de interviewede familier har haft børn i børnegruppen, og disse forældre beskriver erfaringerne som positive – men også nogen gange vanskelige for familierne at håndtere.

Alle tre familier beskriver, at deres børn er meget glade for at deltage i børnegruppen, at de snakker om gruppen og vil savne /savner den efter afslutning af forløbet. Børnene er glade for de medarbejdere, som har gruppen, såvel som for de øvrige børn.

”Han bliver ikke glad, når vi skal stoppe her, det gør han ikke. Han bliver rigtig ked af det, det gør han. Han har også meget brug for den der børnegruppe, han har rigtig meget brug for den. Han har brug for at være sammen med nogle børn, der også har det svært på en eller anden måde. Så han kan se, at det ikke er ham, der er noget galt med. Man har brug for at blive bekræftet i, jamen du er jo ikke skør. Og så også fordi, at han har knyttet sig til dem her, ikke, og det har han jo ikke gjort før”

Forældrene beskriver, at de kan mærke et stort udbytte hos børnene. Det handler i høj grad om, at barnet er blevet mere opmærksom på og bedre til at udtrykke sine egne behov og følelser.

”Jeg synes, at hvis man bemærker det anderledes, så har han udtrykt sig mere – eller på en bedre måde - end bare at blive sur som han plejer. Sætte flere ord på de ting han gerne vil. For han vil gerne vækkes tidligt om morgenen, han vil gerne ditten og datten, men han føler ikke, at han kommer igennem med de ting han siger. Så vi synes han har mange flere ord på de ting, han siger og gør – end at han bare surmulede som i gamle dage og prøvede at hænge sig i gardinsnoren eller hvad ved jeg. Nu kan han sætte ord på, når han bliver negativ over tingene”

Nogle af børnene er også blevet bedre til at gå konstruktivt ind i og løse konflikter – såvel i familien som i skolen og blandt kammeraterne.

”Han har åbnet sig. Og han klarer konflikter. Ikke alle endnu, vel, men han klarer dem i stedet for at sætte sig hen i et hjørne og græde. Det gjorde han før, ikke. Det er bedre at gemme sig, fordi det har jeg jo også altid selv gjort. Og det ville jeg jo have at han ikke skulle. Fordi han kunne stå og blive slået og sparket på uden at reagere. Jo, han begyndte måske at græde, men han kom ikke ind og sagde det til mig (...) Men nu har han åbnet sig meget, og vi er begyndt at snakke om tingene. Og han kan også løse konflikter med vennerne, og det sociale er også bedre. ”

En af forældrene fremhæver dog også, at det har været vanskeligt for familien at følge barnet, idet gruppeforløbet har sat mange processer i gang, og de derfor i nogle perioder har oplevet voldsomme reaktioner derhjemme.

”Vi har kunnet mærke det negativt, fordi at i børnegruppen er der blevet arbejdet med følelserne, og nogen gange skal vi bare sige et ord, så er han helt oppe og køre(...) Da man snakkede følelser her, da havde vi en hel uge derhjemme, hvor han simpelthen gik amok. Hvor jeg gav ham lov til at slå mig. Men det eneste jeg gjorde var faktisk at fortælle ham, at jeg elskede ham, og han fik ikke lov til at gå fra mig.

Jeg blev hos ham hele tiden, fordi han skulle ligesom have lov til at reagere, og han blev ved med at slå og sparke mig i et par timer. Så er vi ligesom begyndt at samle op derfra. Han havde ligesom en hel masse der skulle ud. Men det kræver et stort overskud af mig på det tidspunkt. Det er jo det samme som at springe ud uden faldskærm, så når man arbejder alle følelserne ud, jamen så skal man ligesom samles op igen, så man ikke bare bliver efterladt i det her tomrum i dagligdagen igen.”

En anden forælder fortæller omvendt, at barnet er blevet betydelig lettere at omgås og der er langt færre konflikter i familien, hvilket hun tilskriver børnegruppens betydning.

”Børnegruppen har været en rigtig stor hjælp. Den person, som jeg hele tiden vidste, at han var, har jeg fået tilbage. Han er blevet mere åben, så det har vi fået virkelig meget ud af. Det var en kort tid – men den var god. Det kunne godt være lidt længere.”

Det er gennemgående, at forældrene synes at forløbet i børnegruppen var for kort, og at børnene fortsat har brug for støtte til at fastholde den udviklingsproces, de er i gang med. Forældrene udtrykker, at de selv forsøger at støtte børnene – men at det kan være vanskeligt i familier med meget lidt overskud.

Forældrene fortæller, at børnene har fået nogle redskaber med sig, som de også bruger derhjemme.

”Han savner det. Og han tager nogen gange de ting frem, som de lavede, og så kigger han på det. Og han bruger det stadigvæk. På den måde, at han tænker sig om, hvis der er noget, så kommer han og siger det til mig. Han husker, hvad hans mål er, og nogle gange, hvis han ikke gør det, så siger jeg: husk lige hvad dit mål er (...) Hans mål var, at han skulle sige tingene mere, sige hvis han er trist. For eksempel var der engang, hvor han blev virkelig sur. Og så huskede han, hvad han skulle gøre, når han bliver vred. Så sagde han, vi har lært det i børnegruppen, og det er det, som jeg skal gøre. Han skal komme ud med sin vrede, han skal ikke holde det inde. Han skal sige det. Og så kom han og sagde det til mig (...) Så jeg kan mærke, at han reagerer anderledes. Før ville vi bare blive rigtig irriteret på hinanden, fordi han ville ikke sige noget, og kastede med tingene og jeg ville blive rigtig irriteret og rigtig sur. Men nu går han ind på sit værelse, og så når han er faldet ned, så kommer han ud og siger det til mig, og det synes jeg er rigtigt godt. Det giver en virkelig god forståelse, og ingen konflikt. Jeg kan ikke engang huske, at jeg er blevet sur på ham efter børnegruppen. Så det er en kæmpe, kæmpe hjælp. Jeg er virkelig glad for det. Og han er også meget mere glad”.

Forældrene kommer med nogle forslag og ideer til, hvordan man kan gøre børnegruppen endnu bedre:

- der savnes et tilsvarende tilbud for større børn / teenagere (også andre forældre har påpeget dette i interviewene)
- medarbejderne kunne lave aktiviteter med børnene uden for huset. På den måde kunne de opleve børnene, når de er ude blandt andre, og hjælpe dem med at blive bedre til at begå sig blandt andre mennesker.
- at forældrene deltog mere i gruppen og var med flere gange

- at forældrene også fik nogle hjemme-lektier, så de kunne blive bedre til at støtte børnene i den proces / udvikling, der sættes i gang i gruppen.

Opsamlende kan det siges, at forældrene har fundet børnegruppen yderst relevant og brugbar for børnene – men gør opmærksomme på, at processen er kort og børnene også har brug for støtte efterfølgende. Samtidig rejser forældrene den problemstilling, at forældrene måske ikke altid er i stand til (eller ønsker?) at støtte den proces der igangsættes. Når barnet bliver bedre til at give udtryk for sine følelser påvirker dette jo hele familiedynamikken. Forældrene skal derfor inddrages i, hvad der sker med barnet, og måske skal forældrene også ydes støtte i forhold til hvordan deres rolle skal være og hvordan de mest hensigtsmæssigt støtter barnets proces.

4.9. Gode ideer og forslag til metoder

Der er undervejs i notatet nævnt forskellige tilbud o.lign. som familierne har savnet og ville have fundet brugbare i behandlingen. Når familierne spørges specifikt til, hvad de ønsker tilbudet rummede mere af, giver de nogle bud, som kan samles i følgende grupper:

1. En større eller anderledes inddragelse af børnene i forløbet. Ikke nødvendigvis som individuelle børnesamtaler – men som flere familiesamtaler, hvor børnene også deltager, eller flere aktiviteter med forældre og børn sammen. Enkelte familier efterlyser også, at der blev taget mere individuelt hånd om et barn i familien, som de oplever har det dårligt.
2. Mere hjælp til sociale problemer og forbedring af levekår. Nogle familier føler, at de har fået en meget stor hjælp til alle disse øvrige ting rundt omkring familien – mens andre føler at der mest har været fokus på de terapeutiske samtaler, og at de gerne ville have haft noget mere kontant hjælp til andre ting også.
3. et tilbud rettet specifikt mod de større børn / teenagere – gerne et gruppetilbud. Hvis ikke der gives et særligt tilbud her i FiC gør forældrene opmærksom på, at der så i stedet kan være behov for at give den unge ekstra opmærksomhed og eventuelt tage den unge ved hånden og hjælpe ham ind i et andet tilbud (ungerådgivning eller lignende)
4. nogle familier ville gerne have haft individuelle psykologsamtaler som et supplement til familiesamtalerne – og troede også ved henvisningen at dette var muligt, idet der er psykologer i huset

4.10. Familiernes udbytte af familiebehandlingstilbudet

Det er bemærkelsesværdigt, at 9 ud af de 10 familier synes, at de har fået et positivt udbytte af behandlingen. De 9 familier vurderer at der er sket forbedringer i familiens situation, og de fleste at der er sket endog meget store og uventede forbedringer. Den sidste familie synes ikke at tilbudet var særligt brugbart – og afbrød efter aftale med familiebehandlerne forløbet efter nogle måneder – men synes alligevel hun fik et lille udbytte med i form af inspiration til en begyndende uddannelsesplan. Alle de

interviewede familier vil anbefale projektet til andre familier – og de mener afgjort der er behov for et sådan tilbud i kommunen.

Det bemærkelsesværdige ligger efter min mening i følgende:

- at der er tale om familier med en lang række af komplekse problemstillinger og hvor der er bekymring for børnenes trivsel
- at der er tale om familier, som ofte har gjort brug af andre typer af tilbud/foranstaltninger tidligere – uden at forvaltningens børne-/familieteams synes disse har skabt den nødvendige forandring
- at en del af familierne følte sig ”pressede” til frivilligt at modtage tilbudet og udtrykker en stor skepsis inden start
- at der ikke kun har været tale om ”lette” succes-forløb – men at flere af forløbene har været meget vanskelige undervejs og har stillet store krav til medarbejdernes faglige refleksion og nytænkning – men alligevel er endt med at familierne udtrykker meget stor tilfredshed med forløbet og udbyttet.
- at oplevelsen af tilfredshed ser ud til at være uafhængig af familieform, etnisk baggrund, antal børn, børnenes alder eller hvilke problemstillinger, familien mødte op med.

At nogle af forløbene har været vanskelige undervejs, beskrives bl.a. af denne familie:

”Først tænkte jeg: det her duer slet ikke. Fordi min søn ville ikke samarbejde, så det var altid et slagsmål at komme herop. Nogle gange måtte jeg ringe afbud og sige, han vil ikke, og der var stort skænderi i fritidshjemmet, da jeg hentede ham. Men jeg kan ikke få ham med. Men det er også fordi efter skole, så er han træt. Så vil han ikke komme her, så vil han hjem og lege (...) Så de første måneder var svære, og jeg var lige ved at give op og stoppe igen. Så kom de på hjemmebesøg, men det var heller ikke nogen succes. Han var sur og smed med ting efter dem og sagde hele tiden at de skulle gå igen. Så jeg vidste ikke hvad jeg skulle gøre (...) Men nu har han vænnet sig til dem og det går meget bedre. Nogle gange vil han stadigvæk ikke, han vil hellere hjem. Men andre gange vil han gerne herind og spille med dem. Og den sidste tid har han faktisk deltaget og siddet roligt herinde”.

De fleste af de interviewede familier fortæller om store forandringer i familielivet og en klar forbedring af børnenes trivsel. Der er ofte tale om gribende beretninger, når familierne fortæller om situationen i hjemmet før starten, og hvordan tingene har forandret sig positivt. Jeg har valgt ikke at viderebringe de samlede beretninger af hensyn til familiernes anonymitet, men hvis man generaliserer familiernes beskrivelse af de forandringer, der er sket, er der nogle gennemgående temaer:

1. at børnene har fået det bedre psykisk og socialt – generelt er forældrenes meldinger at børnene er blevet gladere, mere åbne, bedre til at udtrykke følelser og har fået flere kammerater. Hertil kommer, at meldingerne fra daginstitution og skole fortæller, at de kan mærke forandring og børnene trives bedre såvel fagligt som socialt

”Det er også fordi, at det er følelser de snakker om, og det kan jeg godt mærke på ham. Han hidser sig mere op, altså når han bliver gal. Han udtrykker virkelig, at nu er han gal, og det gør han også, når han er irriteret. Han udtrykker også, når han er glad, for det har han haft svært ved, altså. Og det er det her, der har gjort, at han er begyndt at vise det”.

”Børnehaven kan godt mærke en forandring, fordi han har været meget indelukket før. Han er mere sådan, det er ligesom der er en eller anden byrde, der er løftet af ham, sådan suk. De kan godt mærke, at det bliver bedre og bedre. Og jeg gør jo også mit bedste nu, alt hvad jeg kan. Det er min søn, det drejer sig om. Bare han har det godt, så er jeg også glad.(...)Det går rigtigt bedre fremad nu, det må man sige. Og det kan man jo også se på min søn Han smiler mere og er mere glad og åben. Og det er jo sådan det skal være. Det skal jo ikke være sådan en dreng der bare sidder sådan og kigger, vel. Det er jo synd.”

”Skolen kan også se, at han har forandret sig. Og jeg kan selv se, at han får flere venner. Også i fritidshjemmet. De siger, jamen han leger godt, han har masser af venner”.

2. at kommunikationen i hjemmet er forbedret. Parterne har fået en bedre forståelse af hinanden, dialogen mellem forældrene samt mellem forældre og børn er blevet bedre og der er færre konflikter i hjemmet.

”Vi har været i en situation, hvor vi har, når vi har kommunikeret har vi råbt meget af hinanden det sidste stykke tid. Der har vi ligesom også levet lidt hen over hovedet på børnene tror jeg (...) Når vi er hjemme, så er jeg bombet og så er jeg ikke ret meget nærværende. Og så lever vi på et eller andet niveau hen over hovedet på børnene. Og det er jo noget af det, hvor vi ligesom har været inde og begynde at kommunikere, og det er blevet en mere naturlig kommunikation, der foregår nu efterhånden ved aftensmaden. Vi snakker mere sammen – ikke så struktureret længere – men vi snakker noget mere sammen. Og det er ikke et must, det er mere en lyst. Der er kommet mere lyst med ind over.”

”Det er vigtigt at man noterer sig eller opfatter det, der bliver sagt i stedet for at man bare sådan lukker af, fordi der er altså ikke nogen, der skal lære én, hvordan man skal opdrage sine børn. Det vil sige, man er nødt til at være åben overfor tingene, og så følge med i det. Og jeg kan godt se, at der er sket store forandringer i familien derhjemme, efter at vi er startet op her, fordi der er sket en anden tænkning, når folk snakker. Altså når vi arbejder med eller snakker med børnene derhjemme.”

3. at forældrene har fået større selvtillid og mere tro på fremtiden

”Jeg er et helt andet sted i dag, det er jeg. Hvis det var før i tiden, jamen så havde jeg siddet derhjemme med gardinerne trukket for. Men jeg er stadigvæk ude, og jeg har mere kontakt til min familie end nogensinde (...)”

“Førhen havde jeg jo været syg, og så havde jeg ikke haft ret meget forhold til min søn, så jeg ville helst undgå ham, ikke for tæt på. Og det har jo så også udviklet sig anderledes. Og det er MEGET positivt. Der er sket nogle gevaldige ændringer. Det må jeg sige. Og det var jo så nok heller ikke sket, hvis jeg ikke havde været herinde (...)Fordi nu ved jeg jo også, at jeg skal ud og stå alene selv, og jeg skal vise, at jeg godt kan. Og min søn bliver også en anden dreng, det ved jeg. Det er helt sikkert. Jeg tror på nu, at vi godt kan klare os. Og det er jeg meget stolt af ”

4. at forældrene oplever at have fået nye redskaber i opdragelsen af børnene – og øver sig i ændret adfærd

”I går ville min søn godt have at jeg fortalte en positiv historie samtidig med, at jeg holdt ham i hånden, da han skulle sove. Og så lå han og fik den der positive fornemmelse i maven. Og havde så en god nat. Og da han stod op i morges, jamen han var positiv, glad. Vi snakkede med ham i morges, jamen han havde haft en rigtig god nat. Så vi begynder at arbejde med at få de der positive ting ind over. Og det virker godt.”

”Jeg øver mig også, fordi jeg skal lære at slappe af. Vi skal have en god morgen, hvor jeg ikke...fordi jeg har det med at stresser op over det. Og vi har en hel time og vi bor lige ved siden af skolen, så der er tid nok. Men sådan fungerer mit hoved bare ikke. Men nu kan jeg mærke og jeg kan se, at når jeg står og fortæller ham 5 ting, han skal gøre, og så forventer at han kan huske dem alle sammen, nej det kan han jo ikke vel. Og han kommer også selv og siger: mor det kan jeg jo ikke huske. Nej du kan ej. Start med at gå ud og børste dine tænder. Og så prøver vi at tage det lidt ad gangen. Så jeg prøver ikke at stresser”

”Ved det, at jeg aldrig selv er blevet rost, har jeg jo heller ikke rost ham. Men jeg kan godt se nu, når jeg roser ham og fortæller, at jeg er stolt af ham og altså alle de ting der, som jeg egentlig ikke har gjort, at det har også gjort at han er vokset, ikke (...).F.eks. er han bange for tandlæger, ligesom jeg er, og det har han garanteret kunne mærke på mig. Hver gang vi har været hos tandlæge, ham og mig, så har han flippet helt ud. Men så kommer han hjem her før påske, jamen han havde været hos tandlægen. Jamen det havde han da været sammen med en dreng fra klassen og en lærer havde fulgt dem derop. . Og se jeg har fået lavet det hele. Jeg var sådan helt..hold da op, og så siger jeg: nej ved du hvad, jeg er bare så stolt af dig, og så gik jeg ned og købte en gave til ham og sagde: det er fordi jeg er stolt af, at du er gået til tandlægen. Og jeg kan godt sige dig, da jeg så hvordan han voksede, så tænkte jeg: bare fedt, han kører det som jeg gerne vil have det skal køre, altså som jeg ikke rigtig har kunnet finde ud af at gøre, og det har jeg så lært heroppe ikke. Og ved at jeg selv er blevet bedre til det, så har jeg givet det videre til min søn. Så det jeg vil sige er, at jeg er vokset meget herinde”

5. at strukturen i dagligdagen og den daglige omsorg overfor børnene er forbedret

”Det er så gået mere op for mig nu, at det faktisk ikke er rigtigt, fordi et barn har ikke behov for sådan noget. Det skal have sine omgivelser og have nogle rutiner sådan med tandbørstning og diverse ting. Det er han så også begyndt at få nu. (...) Men der er mange ting nu, som han skal lære, at sådan ER det altså. Der er ikke noget med, nå men jeg tager lige et stykke chokolade til morgenmad. Nej, det er der ikke noget der hedder. Sådan har det været før. Men han forstår det jo egentlig taget godt. Fordi når jeg så har været oppe om morgenen med ham og har lavet ordentlig morgenmad til ham nogen gange, havregrød eller gryn eller boller, så siger han til mig, jamen det er jo dejligt det her mor. Så det er jo sådan nogle ting, som man også hiver til sig. Fordi jeg er ikke særlig god til at stå op om morgenen, det er jeg ikke. Men han sætter meget stor pris på at jeg er oppe om morgenen og han kan få ordentlig morgenmad.”

6. at vold og overgreb i hjemmet er ophørt

”Jeg er blevet lidt stærkere, det er jeg. Førhen var jeg mere, du ved (hvisker) ..men det er jeg ikke mere. Sådan noget der kan ske med min søn, det vil jeg slet ikke acceptere. Der står jeg af. For der er ingen grund til at man skal råbe og skribe af børn. Man kan godt tale stille og roligt til dem. ”

7. at der er ydet en konkret hjælp til bolig, arbejde, praktisk hjælp i hjemmet, fritidsaktivitet el.lign. – som har gjort hverdagslivet lettere eller mere meningsfuldt for familien

”Mange ting har ændret sig. Også for mig. Vi har fået en større lejlighed, mere plads. Og det har været meget vigtigt. Fordi vi har boet i en 1½ værelses, og min søn ville gerne have plads. Han har brug for det. Og det har hjulpet en del. Så jeg kunne mærke det, da vi flyttede ind, at han kunne gå ind på sit eget værelse. Det bruger han meget og han elsker det. Det er vigtigt at han kan være sig selv (...) Når jeg snakker med min mor i telefonen, så siger hun, hvor er børnene? De sidder inde på deres værelser. Så siger hun: hold da op, jeg kan ikke høre dem. Så min mor synes, det er meget flot. Så jeg kan sidde og snakke stille og roligt med hende over telefonen. Jeg kan stå og lave mad uden problemer. Om morgenen kan jeg få dem ud af sengen uden problemer – jeg siger det kun én gang, måske to. Og jeg behøver ikke blive vred”.

”Jeg synes forandringen er sket på grund af det herinde. På grund af børnegruppen. Og fordi vi har fået ny lejlighed. Jeg har fået simpelthen det hele til at passe på én gang. Med lejlighed og lige på samme tidspunkt har jeg mødt min kæreste og min søn kom i børnegruppen. Altså der er sket rigtig mange positive ting. Og så er det også vigtigt, at jeg har min uddannelse. Før synes jeg ikke, at jeg kunne noget. Om morgenen, når jeg stod op, så tænkte jeg, nej jeg kan ikke...(...)Før i tiden har jeg altid spekuleret på, hvis der er ting der går godt, så tænker jeg, hvornår kommer uheldet. Men nu spekulerer jeg ikke mere på det. Det jeg spekulerer mest på nu er, at nu skal vi bare have det godt”

Sammenfattende for alle de interviewede familier kan man sige, at de fleste endnu ikke føler, at de har nået deres endelige mål, men at de oplever tydelige forandringer i hverdagen, at de føler, at de er på rette vej, og de har fået en lang større tro på sig og selv og en positiv fremtid for familien.

4.11. Afslutning af forløbet

De interviewede familier er alle enten afsluttede i projektet – eller står overfor en snarlig afslutning. Selv om de føler sig ”på rette vej” – kan de alligevel godt være lidt usikre på, hvordan de skal klare sig alene efter ophør i projektet – ligesom nogle også giver udtryk for en vis tvivl om, hvorvidt den gode udvikling nu kan holde, når de skal stå helt på egne ben.

Familierne deler sig i tre grupper.

Den første gruppe synes det er fint at afslutte nu – og har stor tiltro til, at det kan lade sig gøre at holde fast i forandring og udvikling på egen hånd.

"Jeg tror, det var en fælles beslutning, at vi skulle stoppe. Altså nu kører det hele bare. Og sidst de var her, sagde de også, at nu kunne de ikke se nogen grund til at komme her mere. Og så spurgte de os, og så sagde vi, jamen det kunne vi heller ikke.. Så det var faktisk en fælles beslutning. Og jeg synes det går fint nu. Der er ikke noget. Så det er godt nok"

I denne gruppe er også familier, som føler det lidt overvældende at skulle afslutte i projektet, men som alligevel føler sig parat og vil gøre alt, hvad de kan, for at klare tilværelsen på egen hånd fremover:

"Det er lidt ubehageligt et eller andet sted. Men jeg har det også sådan, at jeg vil da prøve at gøre, hvad jeg kan, for at huske mig selv på nogle af de ting. Og hvis jeg ville føle, at jeg havde behov for at ringe herop, så vil jeg måske tænke, OK hvad ville den person have sagt. Eller hvad ville medarbejderne have sagt til dig. Fordi for det første har jeg jo alt det der journaler, som jeg kan sidde og kigge igennem, og finde nogle af de ting, som vi har lavet. Men så er der jo også stadigvæk en masse ting jeg skal have gjort (...) Så jeg har det også selv lidt sådan, at jeg kunne selvfølgelig godt have siddet heroppe og drevet et halvt år mere, men det har jeg ikke tid til, hvis jeg skal videre. (...) Og altså,..selvfølgelig kan jeg jo altid henvende mig igen – men inden jeg gør det, så vil jeg da prøve om jeg ikke SELV kan få vendt nogle af alle de ting, og bruge nogen af alle de ting, som jeg har lært. Fordi selv om jeg har fået snakket meget, så har jeg også fået nogen værktøjer med. Så må jeg jo finde ud selv at lave mine egne "på en scala fra 1-10". Fordi jeg skal jo ikke sidde her til september og IKKE være kommet videre. Så jo, det er nok et meget godt tidspunkt, fordi ellers kunne man også blive ved "

Selv om familierne tror på, at de kan klare sig fremover, er de dog også lidt nervøse for at det bliver en brat overgang

"Jeg har tænkt lidt her den sidste uge, at det faktisk er meget intensivt – i og med at gruppen er oveni – og så er det bare" kold tyrker". Og det er det jo så ikke helt alligevel, fordi der står jo, at jeg bare kan henvende mig, hvis det er. Og vi har jo også et eller andet møde i september. Så alligevel er det ikke helt kold tyrker. Men alligevel taget i betragtning af, at de sidste 2-3 måneder har jeg været her 2-3 gange om ugen, så det har jo virkelig været et fuldtidsprojekt. "

Denne familie foreslår, at man måske fremover planlægger en mindre brat overgang, og i stedet laver en "nedtrapning" af aktiviteterne over tid – eventuelt med gruppen som det sidste afsluttende holdepunkt.

Den anden gruppe er med på at slutte, men er mere bekymrede for, hvordan det skal gå, og hvor man kan henvende sig, hvis der bliver brug for hjælp.

"Ja et eller andet sted er det jo nok rigtigt nok, men nu skal jeg lige vænne mig til tanken, jeg har først fået det at vide i dag. Jeg synes bare ikke, det er spor morsomt. Jeg synes bare ikke, det passer mig overhovedet. Hvor hører jeg så ligesom til, hvem skal jeg snakke med, det er ligesom lidt flyvsk ikke (...) Jeg vil så bare gerne helt reelt ha at vide, hvor jeg nu skal henvende mig, ikke. Om jeg kan tillade mig at bruge medarbejderne her i Fic, og hvis jeg ikke kan det, om jeg så kan henvende mig til de lokale medarbejdere, når de flytter tilbage i lokalcentret (...) Bare så man ved, hvor

man går hen og hvad man gør, hvis nu der skulle opstå et behov.... Så man ikke står ved en eller anden skranke og bliver afvist. Bare så man er noget ved musikken et eller andet sted ikke, at man har lov til ligesom at springe alt det der sædvanlige over...sådan så man lige kan søge tilbage”.

Den tredje gruppe føler sig slet ikke færdige med behandlingen eller klar til at afslutte forløbet nu.

”Jeg synes, der er et stykke vej endnu. Og jeg gruer for, når det her slutter, det gør jeg. Jeg er ikke så glad for det. For de er sådan en god støtte, og jeg ved at jeg skal tilbage til socialcentret (...) Hvis jeg selv kunne bestemme, så ville jeg selv kunne sige, jamen altså kan jeg ikke få lov at stoppe, når jeg kan mærke, at NU er det nu. Det er jo ikke, fordi at jeg vil komme her altid, men jeg føler bare ikke rigtig, at vi er færdige endnu. Og samtidig føler jeg, at enden den er meget nær, altså det kan jeg godt blive frustreret over, for hvad nu? Hvad bliver jeg sendt ud i? Hvad gør de nu?”

I denne gruppe er der også familier, som kan være nervøse for, at forløbet ikke rundes ordentlig af og der ikke bliver samlet op på det hele - inden de afsluttes – således at de efterlades med ”for mange løse ender”.

”Jeg ved fra mig selv, så snart jeg kommer ud og bliver presset har jeg ingen overskud til at støtte dem. Jeg bruger alle mine ressourcer, fordi jeg ikke selv er i kontakt med mig selv. Og det er det, jeg frygter. At vi når at blive afsluttet herude, inden alt det der er på plads. Og jeg så yderligere skal arbejde, fordi så er vi virkelig efterladt med alle følelserne åbnet, og det kan blive værre end det var, da vi startede. Fordi man har fået åbnet for en masse ting, og det er det, jeg frygter ved at projektet er så kort tid . At det simpelthen ikke er lang tid nok til at få bundet knuder på alle de her åbne ting, man får sat i gang”

Enkelte familier giver således også udtryk for, at hvis de ikke kan få lov at fortsætte, men SKAL afslutte efter 6 måneder, så ønsker de at få hjælp et andet sted fra i stedet.

”Jeg tror ikke, jeg kan klare mig alene, hvis vi slutter nu. Det er jeg lidt bekymret for. Fordi jeg synes ikke jeg er klar endnu. Der er stadig mange ting, der skal arbejdes med. Og jeg er selvfølgelig også lidt bange for, at det ikke holder. Så jeg vil gerne have hjælp fra andre, hvis det slutter her (...) Hvis jeg selv kunne bestemme, ville jeg gerne fortsætte 4 måneder mere, for der er meget mere, jeg gerne vil arbejde med, inden det bliver helt godt”

Selv om familierne har oplevet en positiv forandring i familielivet og dagligdagen, er det altså ikke dem alle som føler sig klar til at stå på egne ben efter 6 måneder. Der ligger derfor en udfordring i at finde ud af, hvad der skal ske med disse familier, hvordan man mest hensigtsmæssigt støtter den fortsatte udvikling, hvem der skal gøre det og hvordan.

4.12. Samlet konklusion omkring familieinterview

De interviewede familier spænder lige fra et rigtigt ”succes-forløb”, hvor børnesagen er blevet lukket – og til en familie, som afbrød forløbet, fordi de ikke fandt det

brugbart. Der er familier, som er fulde af tiltro til, at de efter forløbet fremover kan klare sig på egen hånd og andre familier, som er inde i en positiv udvikling, men som fortsat ønsker en eller anden form for støtte til at fastholde denne udvikling.

Det bemærkelsesværdige er, at alle familier (bortset fra den ene, som afbrød forløbet) – på tværs af etnisk baggrund, familieform og aktuel livssituation – kan beskrive at der er sket positive forandringer i familien, at børnene trives bedre nu end ved projektstart og at der er igangsat en udviklingsproces som gør, at forældrene føler de er ”på rette vej” – også selv om der for nogle familier stadig er et stykke vej før de føler, at de har nået deres endelige mål.

Man kan derfor konkludere, at det er lykkedes for projektet, at gøre tilbudet brugbart for de interviewede familier og igangsætte positive forandringsprocesser, som har ført til en mindre bekymring for børnenes trivsel.

Til at igangsætte disse forandringsprocesser har følgende metoder – ifølge familierne - været virkningsfulde:

- at gøre ”mødet” menneskeligt, tillidsfuldt og formidle tro på familierne
- at have fokus på det positive og det der virker
- at respektere og tage udgangspunkt i familiernes egne løsninger
- at se familien som ekspert og handlende individ i eget liv
- at arbejde med hele familien samlet – og inddrage forskellige perspektiver
- at give viden tilbage til forældrene (Gode råd / undervisning)
- at yde hjælp til løsning af sociale problemer sideløbende med det terapeutiske samtaleforløb
- at variere og kombinere brugen af forskellige metoder: samtaler, video, aktiviteter m.v.
- at kombinere familiesamtalerne med gruppet metode
- at arbejde med det professionelle netværk bl.a. gennem netværksmøder
- at holde balancen mellem at være professionel og personlig – samt balancen mellem at tage ansvar for/styre processen og samtidig gå med familien

I projektbeskrivelsen præsenteres en tilgang og en række metoder i familiebehandlingen. Sammenlignes disse med familiernes oplevelser kan det konkluderes, at projektbeskrivelsens intentioner og metodebeskrivelser er blevet fulgt i behandlingen – og ser ud til at være succesfuld. Det kan samtidig - gennem observationer af arbejdet med familierne - registreres, at der foregår en løbende refleksion over og afprøvning af metoder, hvilket er et andet af projektets vigtige formål. Brugen af de enkelte metoder samt metodeudviklingen vil blive nærmere undersøgt og beskrevet i en anden del-rapport.

6) Oversigt over evalueringens notater og rapporter

Familiebehandlingsenheden Østerfælled Torv (FiC)

Færdige publikationer:

Tid	Titel	Indhold	Status
November	“Medarbejder-interview”	Medarbejdernes oplevelse	Internt

2005		af: projektstart, organisation og ledelse, projektets tilbud og kompetenceudviklingsdelen (kvalitativ undersøgelse)	arbejdsnotat
Januar 2006	“Statistisk opgørelse nr. 1 (Målgruppe)”	Statistisk beskrivelse af projektets brugere (målgruppen)	Statusrapport
Marts 2006	“Lokalcentre – første runde”	De fire lokalcentres erfaringer med projektet i.f.t.: familiebehandlingen, samarbejdet mellem medarbejderne i projektet og lokalt, uddannelsesstillingerne og kompetenceudviklingsdelen (kvalitativ undersøgelse)	Internt arbejdsnotat
Juni 2006	“Familie-interview”	Familiernes oplevelse af tilbudet (metoder) og de forandringer det har medført (resultater) – kvalitativ undersøgelse	Internt arbejdsnotat
Juni 2006	“Statistisk opgørelse nr. 2 (Målgruppe og resultater)”	statistisk beskrivelse af projektets brugere (målgruppe) samt opgørelse over resultater for det første hold udskrevne familier	Internt arbejdsnotat
August 2006	“Statusrapport 1 – samlede resultater af familiebehandlingen”	Opsamling på resultater i.f.t.: statistisk beskrivelse af målgruppen, statistisk beskrivelse af resultater, effektmåling, familiernes oplevelse og udbytte af tilbudet (kvantitativ og kvalitativ undersøgelse)	Statusrapport

Planlagte publikationer i 2006:

Tid	Titel	Indhold	Status
August 2006	“Metodeanvendelse”	Beskrivelse af de anvendte metoder I familiebehandlingen (kvalitativ undersøgelse)	Internt arbejdsnotat
December 2006	“Årsrapport 2006”	Opsamling på: målgruppe, resultater, effektmåling, metodeanvendelse samt kompetenceudviklingsdelen i lokalcentrene (kvantitativ	Årsrapport

		og kvalitativ undersøgelse)	
--	--	-----------------------------	--

Hard Work

Færdige publikationer:

Tid	Titel	Indhold	Status
Januar 2006	”Unge-interview samt udvalgte temaer”	De unges oplevelse af tilbudet samt udvalgte metodediskussioner (kvalitativ undersøgelse)	Internt arbejdsnotat
Januar 2006	”Statistisk opgørelse nr. 1 (Målgruppe)”	Statistisk beskrivelse af projektets brugere (målgruppe)	Statusrapport

Planlagte publikationer i 2006:

Tid	Titel	Indhold	Status
December 2006	”Årsrapport 2006”	Opsamling på: målgruppe, resultater, effektmåling, metodeanvendelse samt kompetenceudviklingsdelen (kvantitativ og kvalitativ undersøgelse)	Årsrapport

Unge i Dommervagten

Planlagte publikationer i 2006:

Tid	Titel	Indhold	Status
November 2006	”Del-rapport 1”	Sagsbehandlerne samt udvalgte familiers erfaringer med den iværksatte procedure (kvantitativ og kvalitativ undersøgelse)	Internt arbejdsnotat
December 2006	”Årsrapport 2006”	Opsamling på: målgruppe, procedurer, metoder, erfaringer (kvantitativ og kvalitativ undersøgelse)	Årsrapport